

PEĆ

Strategija delovanja

za srpsku zajednicu u pećkoj opštini

2009 - 2011

Strategija delovanja za srpsku zajednicu u pe koj opštini 2009-2011

Objavljeno od:
NVO "Syri i Vizionit"
Qendra Zejtare 64/B
30000 Pejë, Kosovë

Strategija je izrađena od NVO-a "Syri i Vizionit" Pe

Mišljenja izražena u ovom dokumentu predstavljaju
Gledišta autora a ne obavezno i stavove
"Syri i Vizionit, The Olof Palme Center i Opštine Pe .

Objavljivanje ovog dokumenta je omogućio The Olof Palme Center

Zahvalnosti

Autori ove strategije, nelvadina organizacija "Syri i Vizionit" zahvaljuje se svim saradnicima, organizacijama kao i pojedincima koji su pomogli proces izrade ovog dokumenta.

Prvo zahvalnost upu u jemo The Olof Palme International Center-u za dobru saradnju i finansijsku podršku koju su dali ovom procesu.

Posebna zahvalnost ide opštini Pe , gradona elniku Ali Beriši, direktoru administracije Naimu Sahitiju, kao i šefu kancelarije za zajednice Sabahudin u Cirikovi u, koji su od samog po etka bili zainteresovani za tok realizacije projekta.

Tako e se zahvaljujemo službeniku podkancelarije za zajednice Slobodanu Petrovi u, koji je pratio proces izrade ove strategije, kao i Skenderu Avdyljiju iz Direktorijata za javne usluge, koji nam je pomogao u ra unanju vrijednosti projekata.

Još jedna velika zahvalnost ide za predstavnike srpske zajednice u Pe i, elnike ovih sela i naselja, predstavnike organizacija ove zajednice kao i za sve one koji su uzeli u eš a na održanim sastancima po selima i naseljima Pe ke opštine i koji su svojim predlozima i sugestijama pomogli da ovaj dokument bude što sadržajniji sa idejama i predlozima.

Zahvaljujemo se i predstavnicima sela koji su uzeli u eš a na zajedni kim sastancima predstavnika zajednice: Ilija Daši , Miroslavka Simonovi , Sr an Daki , Jeremija Jeremi , Miodrag Daši , Milorad Jašovi , Ranko Baki , Zoran Ašanin, Milija Lazovi , Radovan Praš evi , Mom ilo Savi .

Zahvaljujemo se lanovima fokusa grupa po selima koji su uzeli u eš e na sastancima kao i seminarima: Bogdan Daši , Krsto Džavri , Nebojša Džavri , Milisav Daši , Radovan Džavri (Brestovik); Dobra Ašanin, Luka Ašanin, Milivoje Ašanin, Milisav Baki , Elo Baki , Stanka Baki , Milojka Baki , Danijela Baki , Sanja Ašanin, Aleksandra Baki , Koviljka Baki (Ljevoša); Vuko Porti , Milorad Jovanovi , Miodrag Makei , Milan Krstovi , Vesko Bi anin, Aran el Ašanin, Zoran Daši , Draginja Zdravkovi , Milica Kastratovi , Marina Maksi , Milena Zdravkovi , Tamara Petrovi , Sla ana Porti , Dalibor Zdravkovi , Dušica Porti , Mirjana Jeremi , Dara Dimitrijevi , Milica Jeremi , Milunka Bukumiri (Goraždevac); Gruica Jašovi , Dejan Daši , Slobodan Bukumiri , Vujica Jašovi , Radoš Jašovi (Siga), Svetozar Lazovi , Ljubiša Lazovi , Verica Lazovi , Danilo Lazovi , Radoslav Lazovi (naselje Lazovi e); Vladimir Savi , Sla ana Joki , Rajka Milkovi , Arsenije Joki , Tušica Joki , An elka Joki , Miloš Miljkovi , Petar Miljkovi , Vinko Miljkovi , Svetozar Zogovi , Gordana Pavlovi (Belo Polje); Milanka Praš evi , Verica Lazovi , Dušanka Obradovi , Predrag Obradovi , Radmila Popovi , Slobodan Popovi , Ljubica Laban (Pe).

Zahvalnost ide i centru žena "Briga" u Goraždevcu gde su održani sastanci predstavnika sela na zajedni kom odboru zajednica.

Autori ovog dokumenta se izvinjavaju ukoliko u tekstu strategije nije obuhva en ne iji rad ili aktivnosti a koji su radili na ovom dokumentu, jer je nenamerno u injeno. Tako e izvinjavamo se svima onima koji misle da nisu dovoljno obuhva eni njihovi zahtjevi i sugestije kao i od same njihove zajednice.

Skra enice:

AER	- Evropska Agencija za Rekonstrukciju
DRC	- Danish Refugees Council (Danski savjet za izbeglice)
IOM	- International Orgazation for Migration
KEK	- Kosovska Elektro Korporacija
KFOR	- Kosovo Force
KPA	- Kosovska Imovinska Agencija
MPDL	- Spanish NGO Movement for Peace
NVO	- Nevladina organizacija
OSBE	- Organizata e Sigurimit dhe Bashkëpunimit Evropjan
PTK	- Kosovski Post-Telekom
RTK	- Radio Televizija Kosova
SiV	- Syri i Vizionit
KUD	- Kulturno umetni ko društvo
THW	- Teshnisches Hilfswerk
TMK	- Trupat Mbrojtëse të Kosovës (Kosovski zaštini korpus)
UNDP	- United Nations Development Programme
UNHCR	- United Nations High Commissioner for refugees
UNMIK	- United Nations Mission in Kosovo

Poštovani,

Opština Peša sa svim svojim strukturama se obavezala da će mobilizirati sve svoje raspoložive resurse u smeru stvaranja jednog mnogoetničkog društva. Srpska zajednica koja je živela na ovoj teritoriji zajedno sa ostalima, je deo ove mnogoetničnosti i kao takva je značajan deo strateškog stvaranja višetetničkog društva.

Mi kao opština smo se obavezali da radimo zajedno sa svima u smeru procenjivanja potreba zajednica i na asistiranju njihovim potrebama.

Stvaranje jednog životnog standarda koji će postepeno biti unapređen u evropski standard življenja, je jedna od naših vizija. Pod ovom ombrelom obuhvataćeni su svi građani Opštine Peša, bez razlike.

Sa poštovanjem,

Ali Berisha
Gradonačelnik Opštine Peša

SADRŽAJ

5	Zahvalnosti
6	Skra enice
7	Predgovor
9	Realizatori
10	I. Izrada strategije
11	Šta je ova strategija
12	Osnova izrade strategije
12	Put koji je sledjen za izradu strategije
13	U esnici u procesu izrade nacрта strategije
13	Uklju enost zajednice u izradi nacрта strategije
13	Uklju enost opštine prilikom izrade nacрта strategije
14	Trenutno stanje
14	Prostiranje srpske zajednice u Pe koj opštini
14	Stanje u kom živi srpska zajednica
15	Istraživanje obavljeno od strane “Syri i Vizionit” o stanju ove zajednice u pe koj opštini
15	Stanje porodica
15	Stanje stambenih objekata
15	Pristup javnim službama
16	Pristup
16	Sprovođenje strategije
17	Poteško e u realizovanju ove strategije
18	II. Inicijative i preporuke
19	Uvod
20	Ku na i imovinska pitanja, neformalna naselja
21	Edukacija i omladina
22	Zapošljavanje i privredni razvoj
24	Zdravstvo i socijalna pitanja
24	Sigurnost, prava manjina i njihovo predstavljanje
26	Kultura, mediji i informisanje
27	Prava žena
28	III. Intervencija u zajednici
29	Uvod
30	Projekti za selo Belo Polje
34	Projekti za selo Siga
36	Projekti za selo Goraždevac
39	Projekti za naselje Lazovi
42	Projekti za zajednicu u Pe i
44	Projekti za selo Levoša
47	Projekti za selo Brestovik
50	IV. Budžet
51	Budžetska tabela
52	V. Foto
53	Fotografije sa sastanaka sa zajednicom

Olof Palme Center

Olof Palme International Center radi na meunarodnoj saradnji za razvoj i stvaranje javnog mnjenja a koji se ti e pitanja meunarodne politike kao i sigurnosti.

Palme Centre je utemeljen 1992 godine od švedske demokratske Partije, Konfederacije Sindikata za Trgovinu i zadružnih Sindikata. Danas Palme Center ima 8 organizacija lanica unutar pokreta rada. Centar radi po gledištima pokojnog premijera Švedske, Olof Palme, koja se reflektuju u famoznom citatu: "Politika želi nešto. Socijal Demokratske politike žele promene".

Uverenje Olof Palmea da se zajedni ka sigurnost stvara saradnjom i solidarnoš u posredstvom granica, opisuje aktivnosti ovog Centra.

Pridobijanje ovih organizacija lanica je i osnova aktivnosti Centra. Izuzev osnovnih organizacija oni obuhvataju i Edukativno Udruženje Radnika, pokret stanovništva i individualne sindikatre. Kao popularne pokrete i volonterske organizacije oni se predstavljaju svim opštinama u Švedskoj kao i na mnogim radnim mestima. Jedan pojedinac nemože biti lan Palme Center, ali organizacije lanice zajedno imaju preko milion lanova.

Meunarodna saradnja za razvoj je usredsre ena na šest regione: Balkan, Isto na Evropa i Rusija, Latinska Amerika, Srednji Istok, Jugoisto na Azija i Južna Afrika.

Palme Center i njene organizacije lanice su obuhvatile približno 450 meunarodnih razvojnih projekata tokom jedne godine. Oni se protežu od gra anske edukacije i organizacione strukture pa do projekata o ljudskim pravima i pomirenju.

Centar ima jedan ugovorni okvir sa agencijom Swedish International Development Co-operation Agency (SIDA), a koja finansira projekte za meunarodni razvoj organizacija lanica. Ve ina projekata se sprovodi neposredno od strane organizacija lanica koje zajedno sa svojim lokalnim partnerima na terenu su odgovorne za planiranje, iniciranje kao i procenjivanje projekata. Ovo pomaže da se stvore veoma snažne lokalne veze. Centar sprovodi relativno malo projekata meunarodnog razvoja u sebi, isklju uju i one sa Balkana.

Centar tako e administrira fond International Solidarity Fund (I-Fund) koji je radni pokret za meunarodnu solidarnost i razvojnu saradnju. Sva nagomilana sredstva iz I-Fund ekskluzivno se upotrebljavaju za podržavanje rada na razvoju sindikata i politika.

Centar je smešten sa centralom u Stokholmu.

NVO "Syri i Vizionit"

Organizacija "Syri i Vizionit" je zvani no registrovana kao lokalna NVO u Septembru mesecu 2001 godine, i ako je po ela funkcionisati ranije i to od 1999 kao Organizacija Bazirana na Zajednici (CBO) u opštini Pe , rade i na koordiniranju i objavljivanju revije za mlade na Kosovu a uz finansijsku pomo od USAID-a. Od samog za e a NVO "Syri i Vizionit" je postigla profesionalnost u implementiranju projekata jednog šireg spektra razli itih projekata. Dokazuju i sebe kao pravog aktera civilnog društva na Kosovu.

Tokom poslednjih godina NVO "Syri i Vizionit" je razvila mnoštvo partnerstava sa širim spektrom lokalnih i meunarodnih organizacija, opština kao i drugih faktora širok Kosova i Balkana kao: USAID, IREX, DRC, CARE International, OSCE, the Olof Palme, Swiss Labour Assistance i dr.

Cilj i vrednosti:

NVO "Syri i Vizionit" uglavnom ima za cilj promovisanje lokalne demokratije i u estvovanje gra ana na Kosovu a posebno u regionu Pe i. U stalnim nastojanjima da implementira demokratsku praksu NVO "Syri i Vizionit" posebnu ulogu daje zna aju promovisanja dobrom upravljanju, odgovornosti, transparentnosti, u estvovanju u raznim sferama civilnog društva.

U praksi, kakav god bilo projekat da je implementiran od strane NVO-a "Syri i Vizionit" zahteva održavaju u vezu izme u opštinskih zvani nika i samih aktera civilnog društva na individualnom ili institucionalnom nivou.

Programski objektivi:

Od samog po etka NVO "Syri i Vizionit" je artikulisala svoj rad oko specifi nih objekta kao:

- Razvoj pripreme i dostavljanja informacija verodostojnih i proverenih kod gra ana,
- Promovisanje javne svesti vezano za hitne socijalne probleme kod širih masa a posredstvom delovanja koja podižu nivo svesti;
- Opremanje gra ana sa dovoljno zastupanja/zaštite kao i sposobnosti za lobiranje te ekipnog rada i umrežavanja i to na na in da se praktikuju njihova elementarna prava kako bi mogli biti izazov vladinim institucijama.

Od 2003, organizacija je jedan od službenih partnera Web Portala One World za Jugoisto nu Evropu.

A od 2004, NVO "Syri i Vizionit" je postala aktivni lan Programa Kosovske Inicijative (KIP).

Organizacija u estvuje na aktivan na in i u drugim inicijativama umrežavanja na osnovi projekata kao što je mreža Pro Peace Platform koja je na Kosovu lansirana u eš em lokalnih organizacija u 2005 godini, Koaliciji za ist Parlament, Koaliciji "Demokratija na Delu", Mreža za Sigurnost, kao i Koalicija za Saradnju izme u Civilnog Društva

I. Izrada strategije

1.1 Šta je ova strategija

Strategija delovanja za srpsku zajednicu u Pejevoj opštini je dokument koji teži da predstavi celokupnu problematiku srpske zajednice u Pejevoj opštini. Ona sadrži potrebe i zahteve ove zajednice u sredinama gde živi na teritoriji Opštine, obuhvataju i njihove životne probleme, zahteve zajednice i samih zona u kojima žive, i postavlja dalju orijentaciju rada ove zajednice za sledeće tri godine.

Jedan ovakav dokument je vrlo dobra osnova za opštinu, donatore i zajednicu u budućnosti. U tom dokumentu su predstavljene sve problematike, podeljene po raznim sektorima, pružena su moguća rešenja i napravljen je jedan približni proračun koštanja akcije delovanja u ovoj zajednici. Na ovaj način strategija sadržava jedan akcioni plan konkretnih aktivnosti, prožet potrebama opštine i same zajednice.

Strategiju je izradila NVO "Syri i Vizionit" iz Peje i u saradnji sa zajednicom, predstavnicima sela i lokaliteta kao i opštinom i opštinskim predstavnicima za zajednice. Projekat je finansiran od strane The Olof Palme Center.

Projekat je jedan pilot projekat koji teži da mobilizuje i trenira srpsku zajednicu pomažući im tako u boljem zastupanju/zalaganju da bi bili učesnici u pozitivnoj izmeni njihovih života kao i u samoodlučivanju. Projektima koje predviđa ova strategija zamišlja se promena uslova života srpske zajednice, koja u poslednjih deset godina u pojedinim lokalitetima je živela neobuhvaćena u politički i društveni razvoj Pejeke opštine i bez mnogo komuniciranja sa većinskom albanskom zajednicom.

1.2 Osnova izrade strategije

Strategija djelovanja za srpsku zajednicu je u skladu sa opštinskim dokumentima, opštinskim strategijama za povratak i integraciju i sa posvećenošću u Skupštine Opštine Pe i za delovanje sa srpskom zajednicom.

Strategija je u skladu sa orijentacijom kosovskog društva i institucija za izgradnju jednog podjednakog društva, da bi se podržao proces povratka i integracije. Dokumentat je takođe u skladu sa ostalim međunarodnim dokumentima za tretiranje manjina i za afirmativniji pristup prema ovoj zajednici.

Pošto je ova strategija izrađena u saradnji između opštine, srpske zajednice i ostalih bitnih učesnika u ovom procesu, ovaj dokumentat će biti na usluzi opštini da ga koristi prema potrebi ili da ga pretvori u radni dokument koji će služiti opštini za naredni period, ili da ga predstave donatorima koji budu zainteresovani da pomognu ovoj zajednici.

1.3 Put koji je sleden za izradu strategije

Strategija je izrađena posle sedmomesečnog rada NVO "Syri i Vizionit" zajedno sa srpskom zajednicom, predstavnicima naseljenih mesta sa ovom zajednicom, aktivistima i NVO zajednice u pečkoj opštini.

Najpre "Syri i Vizionit" je posetio zajednicu na svim lokalitetima gde ona živi i prikupili su podatke o životu i stanju ove zajednice, da bi imali jedan bolji pregled stanja. U nedostatku prethodnih istraživanja, u prvoj fazi je napravljeno istraživanje da bi se videlo najpre stanje u šiframa kao i konkretne činjenice. Istraživanje je obavljeno u glavnim lokalitetima gde živi srpska zajednica i one su fokusirane na glavne tačke da bi videli pravo stanje porodica i kuća iz redova ove zajednice.

Posle toga u svim sredinama su formirane fokus grupe sa pripadnicima zajednice kao i formirana je jedna struktura ljudi na terenu sa kojima je "Syri i Vizionit" radila i kontaktirala tokom celog vremena izrade projekta. Fokus grupe na početku su formirane u selu Goraždevac, i to u tri grupe: grupa mladih, muškaraca i žena, u pečkoj jedna fokus grupa u Pečkoj, i u selima Brestovik, Siga, Belo Polje, Ljevoša i naselju Lazoviće.

Sa ovim fokus grupama su održani sastanci u svakom selu i naselju, gde se diskutovalo o temama sedam određenih problematika. Bilo

je sedam sektora prema kojima se i diskutovalo i tražila su se rešenja: Imovinska i stambena pitanja, neformalna naselja; edukacija i mladi; zapošljavanje i privredni razvoj; zdravstvo i socijalna pitanja; sigurnost, manjinska prava i predstavljanje; kultura, mediji i informisanje; ženska prava.

Sastanci su održavani u svakoj sredini, naselju i selu. Na ovim sastancima su uzeti prvi zahtevi, koji sačinjavaju prvu osnovu za izradu akcionog plana. Održano je na desetine grupnih sastanaka, individualnih kao i u manjim grupama sa predstavnicima zajednice.

Da bi se što bolje osposobili članovi zajednice da na najbolji način umeju izneti svoje zahteve, kao i puteve predstavljanja i dalje zastupanje/zalaganje, za predstavnike zajednice tri puta su održani treninzi od strane stručnjaka za advokaciju (zastupanje/zalaganje), za izradu nacrt strategije i za izradu projekta predloga.

Na prvom treningu tokom meseca Avgusta 2008 godine oni su osposobljavani da bi identifikovali probleme u zajednici gde žive i da iznađu načine advokacije do realizacije njihovih projekata. Na drugom treningu održanom u septembru mesecu 2008 godine predstavnici srpske zajednice su osposobljavani za izradu projekta predloga. Treći trening za nacrt strategije je održan u septembru mesecu sa predstavnicima zajednice i dogovoreno je da oni sačinjavaju sami dokumente koji će biti deo te strategije.

Posle ovoga su održani zajednički sastanci sa predstavnicima grupa sela Goraždevac, grupa mladih, muškaraca i žena, predstavnicima iz Pečkoj, Brestovika, Sige, Ljevoše i Lazovića, takozvani sastanci "zajedničkog saveta sa zajednicom" sa kojima je raden deo po deo ove strategije. Na ovim sastancima uzeli su učešća i opštinski predstavnici Podkancelarije za Zajednice, koja se nalazi u selu Goraždevac.

Strategija u završnoj formi je zasnovana na svom prikupljenom materijalu sa održanih sastanaka sa zajednicom, kao i zahtevi koje je izneo svaki lokalitet ponaosob. Nacrt strategije je napravila NVO "Syri i Vizionit", ali pre nego se predala na štampanje ona je data na uvid i za diskusiju predstavnicima zajednice iz svakog lokaliteta opštine.

1.4 U esnici u procesu izrade nacrt strategije

Projekat za nacrt strategije delovanja u srpskoj zajednici je predvođen od strane NVO "Syri i Vizionit" iz Pei. On je finansiran od The Olof Palme Center.

Strategija u ovakvom obliku je plod zajedničkog rada tokom godine između NVO-a "Syri i Vizionit" i ostalih u esnika, zajednice, organizacija zajednice i opštine.

Zajednica je bila uključena na aktivan i kreativan način tokom istog vremena izrade projekta. Svaki lokalitet je imao svoju fokus grupu, grupe od 7-10 osoba, koje su na nekim održanim sastancima dale svoje sugestije kao i ideje. Da bi bili aktivniji u učesnicima predstavnici svakog lokaliteta su pohađali određene treninge za nacrt projekata kao i za avokaciju. Sakupljene sugestije od predstavnika zajednice su obuhvaćene u nacrtu strategije, koje su u takvoj formi ponovo analizirane i dopunjavane sa sugestijama i predlozima zajednice.

Peška opština je istavo ovo vreme bila deo ovog rada, pošto su oni umali učesnicima u istavom procesu, poevši od prve informacije koja je uzeta od opštine, preko sastanaka na terenu, treninga sve do pisanja završne forme dokumenta.

1.4.1 Uključenost zajednice u izradi nacrt strategije

Zajednica je bila uključena na kreativan i aktivan način tokom istog vremena projekta na nekoliko načina:

- Zajednica je direktno uključena na izradu nacrt strategije tokom održanih sastanaka po lokalitetima. U svakom lokalitetu na koji je prisustvovao određeni broj stanovnika je održano nekoliko sastanaka.

- Predstavnici zajednice su uzeli učesnici na takozvanim sastancima "zajedničkog saveta zajednice" koji su održani u Goraždevcu gde se govorilo o problemima određenih sektora.

- Tokom izrade nacrt strategije sastali su se predstavnici zajednica okupljenih u fokus grupe sela, nevladinih organizacija i drugih grupacija koji predstavljaju zajednicu.

1.4.2 Uključenost opštine prilikom izrade nacrt strategije

Od samog početka sprovođenja projekta postojali su kontakti sa opštinom. Predsednik opštine na prva dva sastanka je informisan o predviđenom procesu izrade strategije i on se zauzeo da se odredi određena lica za saradnju i dalju pomoć tokom celog procesa. Posle toga saradnja je uglavnom išla preko kancelarije za zajednice podkancelarije za zajednice u Goraždevcu. Ova saradnja je mnogo značila za NVO "Syri i vizionit" dobijaju i tako na znanju iz iskustva rada opštine koja je imala sa ovom zajednicom. Sem što je pomogla u svojoj savetodavnoj ulozi, opština je bila sudionik u većini aktivnosti koje su se realizovale tokom procesa projekta, zatim i na sastancima "zajedničkog saveta zajednice" i u pregledanju završnog nacrt.

Strategija u formi nacrt pri štampanju je predata opštini, predsedniku opštine, kancelariji za zajednice i podkancelariji u Goraždevcu, da bi dali svoja mišljenja ili da bi dopunili i dodali još nešto u završnoj formi.

1.5 Trenutno stanje

1.5.1 Prostiranje srpske zajednice u Pe koj opštini

Srpska zajednica pre rata je živela moglo bi se reći i u svakom delu grada i u skoro svim selima. U nekoliko okolnih sela peke opštine ova zajednica je sačinjavala većinsko stanovništvo kao što je recimo Goraždevac, Belo Polje, Ljevoša, Siga i Brestovik, dok u ostalim selima živeli su u mešovitim zajednicama kao što je slučaj u selima Počeće, Zlopek, Vitimirica, Babiće, Krstovac, Treboviće i drugima. Iako je veliki broj iz ove zajednice živio u gradu, oni i danas poseduju poljoprivredna dobra sa najvišim kvalitetom u selima ili na periferiji grada Peči, i ova zajednica je poznata kao vredna i radna, posebno što se tiče poljoprivrede i stočarstva. Tokom poslednjeg rata na Kosovu sem meštana sela Goraždevac, za koje se zna da nikada u svojoj istoriji nisu napustili svoj kućni prag, ostali su se raselili van Kosova po Srbiji i Crnoj Gori, ili na severu Kosova. Povratak je organizovan početkom 2003 godine i to uglavnom u početku u mestima gde ova zajednica sačinjava većinu kao što je recimo Belo Polje, gde je nivo sigurnosti za njih bio veoma visok. Od tada pa do današnjeg dana radi se na intenzifikaciji spontanog povratka i u onim mestima gde je gravitacija ove zajednice veoma mala kao što je recimo po raznim gradskim naseljima ili okolnim selima. Sada sem sela Goraždevac koje se nije iseljavalo, uspešan povratak je realizovan i u selima Belo Polje, Siga, Brestovik, Ljevoša, a bilo je stalnog povratka i u urbanim zonama gde su se po povratku razmestili po gradu, gde je i jedan određeni broj njih smešten u naselju Lazoviće. U selima Brestovik, Siga i Ljevoša u poslednjih pet godina je izgrađeno 130 kuća, u naselju Lazoviće je obnovljeno 20 kuća, dok u Belom Polju 73 kuće, od kojih većina je i dalje nenastanjena. Dok na Kosovu nema još uvek zvaničnih šifri o trenutnoj registraciji stanovništva onda na raspolaganje su različite šifre. U ovom dokumentu za upoređivanje i potrebe predstavljanja stanja korišćene su približne šifre UNHCR-a kao kredibilna, kompetentna i jednostrana institucija, kao i šifre koje je sa terena izvukla sama NVO "Syri i Vizionit".

1.5.2 Stanje u kom živi srpska zajednica

Ova zajednica živi u raznim lokalitetima grada, u urbanom delu kao i u onim ruralnim. Politička zbivanja su učinila da oni izgube radna mesta koje su imali u administraciji, policiji i sudstvu, dok privatizacija fabrika je ostavila radnike bez mogućnosti povratka na njihova radna mesta. Sada dobar deo njih je nezaposlen i primaju uglavnom socijalna ili penzijska primanja. U poslednje vreme se primećuju razne inicijative za obradu plodne zemlje koji poseduju prilagovavaju i se tako postojeće stanje nezaposlenosti u opštini. U poljoprivrednom sektoru oni su od strane raznih domaćih i inostranih donatora pomognuti sa poljoprivrednom mehanizacijom kao i sa svojim fondom. Što se tiče infrastrukture ova zajednica je pre rata bila favorizovana državnim ulaganjima, tako da imaju asfaltirane ulice, školske objekte, ambulante, domove kulture i ostalo. Sem sela Goraždevac koji ima veliki broj starijih kuća, u ostalim mestima gde su se vratili, oni imaju nove kuće, u kojima žive porodice sa malim brojem članova. U ostalim selima van Goraždevca žive uglavnom starije porodice, stariji koji rade na održavanju kuća i zemlje, dok mlađi teže prihvataju da se vrate zbog nedostatka perspektive kao i siromaštva na Kosovu, kao i to da ne mogu naći nikakvu životnu perspektivu u selu.

Što se pak tiče organizovanja života zajednice postoje dve strukture vlasti, i to ona kosovska i ona iz Srbije. Tako postoje kosovske strukture obrazovanja, zdravstva, javne higijene a i iste iz Srbije. Mnogo puta je ista struktura ljudi deo oba sistema finansiranja i podela odgovornosti. U poslednjim godinama ove strukture su ponekad jačale, a ponekad slabile, ali su uvek bile prisutne. Ovo je posebno uočljivo u selu Goraždevac. Zajednica je profitirala od obe vlastodavne strukture u svojim dohodima, projektima i drugom, iako nisu izvršavali svoje obaveze ni prema jednim ni prema drugima. Oni ne plaćaju porez na imovinu, ne plaćaju struju, vodu kao ni ostale druge dadžbine. Društveno organizovanje zajednice je na niskom nivou. Jedan dobar deo zajednice zbog nepostojanja iskustva, i zbog nepoznavanja okolnosti i promena koje su se izdešavale poslednjih godina na Kosovu, su ostali van uključivanja u društvene tokove opštine. Politički razlozi su uvek imali uticaja na uključivanje ove zajednice u društveni život i nastavljaju i dalje da imaju svoj uticaj. Od strane opštinskih struktura a i iz centralnih vlasti je bilo uvek poziva zajednici da se uključe u politički proces Kosova i pečke

opštine. Međutim, ključni dijalog i integracija zajednice ostaju stalni zahtev na kojem treba raditi kosovsko društvo. Poslednjih godina u okviru same zajednice postoji uvažavajući pristup u ovom smeru.

1.6 Istraživanje obavljeno od strane "Syri i Vizionit" o stanju ove zajednice u pekoj opštini

NVO "Syri i Vizionit" tokom juna meseca 2008 godine je napravila istraživanje o stanju srpske zajednice u pekoj opštini. Na osnovu intervjua koje su pravili istraživači iz NVO "Syri i Vizionit" prikupljene su informacije o stanju porodica ove zajednice kao i o njihovim stambenim objektima. Istraživanje je obavljeno u sedam naseljenih lokaliteta pripadnicima srpske zajednice: Peć, Lazoviće, Goraždevac, Ljevoša, Siga, Brestovik i Belo Polje. U ovim mestima je intervistirano 100 porodica, gde su uzeti opšti podaci od njih i to iz posebnih tematika. Intervistirana lica su odgovorila na pitanja o broju članova u porodici, starosti i polu, ekonomskom stanju i zaposlenju, dohtcima, bogastvu tako i imovini. Takođe u upitnicima o stanju njihovih kuća/objekata je bilo i pitanja o veličini njihovog životnog prostora, vremenu i uslovima gradnje, opremljenosti kuća i drugoga.

Ovo intervistiranje je dalo pun pregled stanja i uslova u kojima živi ova zajednica, ovako detaljan pregled do sada nije sačinila nijedna institucija, sačinjavajući tako prave podatke o zajednici i uslovima u kojima žive. Istraživanje ima jednu manjkavost vezanu za brojku stanovnika, jer intervistirana lica su dala nerealno stanje trenutno u njihovim porodicama, jer su tu obuhvatili i članove porodica koji žive trenutno van Kosova.

1.6.1 Stanje porodica

U ovih sedam lokaliteta opštine obavljena su 100 intervjua sa stanovnicima koji žive tu. Rezultati pokazuju da od broja intervistiranih porodica prosečan broj članova u porodici iznosi 5.4 odsto, 58% intervistiranih porodica sačinjava od 24 do 64 godina starosti. Što se tiče školovanja istraživanja pokazuju da 58 odsto stanovništva ima samo osnovno obrazovanje, dok 9 odsto imaju visoko obrazovanje.

Na teme o zaposljavanju 80 odsto intervistiranih od 18-64 godina nisu zaposleni, 2 odsto se izjasnilo da su se sami zaposlili, dok zaposlenih je 18 odsto.

U porodici na primanja 61 odsto spadaju ličnim dohotci, 25 odsto od socijalne pomoći, dok 4 odsto od dijaspore.

Na osnovu iznesenih suma mesečnih primanja ispada da 48 odsto ima primanja od 100 do 300 eura, dok 36 odsto njih ima primanja niža od 100 eura mesečno.

Što se tiče posedovanja motornih vozila njih 80 odsto se izjasnilo da ne poseduju nikakvo vozilo.

1.6.2 Stanje stambenih objekata

Što se tiče uslova stanovanja, rezultati pokazuju da tokom rata 46 odsto kuća je bilo oštećeno i pripadaju V grupi, dok 35 odsto njihovih kuća nije bilo oštećeno ili su pretrpeli male materijalne štete.

Posle rata je izgrađeno oko 11 odsto kuća a dok ostale su izgrađene pre ovog perioda. Većina kuća (45 odsto njih) ima dobar kvalitet gradnje. Što se tiče korišćenja 20 odsto kuća ima više od 150 kvadratnih metara.

Na pitanje posedovanja građevinske dozvole, 97 odsto njih izjasnilo su se da imaju dozvolu, dok 3 odsto njih ne poseduje dozvolu za gradnju.

Što se tiče komunalnih službi postoji ograničen pristup za porodice ove zajednice. 99 odsto njih koristi drvo za ogrev. Rezultati intervjuisanja na terenu pokazuju da oko 84 odsto nema fiksnog telefona, ali 74 odsto njih koristi mobilnu telefoniju, 84 odsto stanovništva je priključeno na gradski vodovod, dok 81 odsto njih nemaju kanalizaciju već koriste septičke jame. U ovoj zajednici 55 odsto koristi ilegalne deponije za sakupljanje smeća. Za razliku od usluga, njihov odgovor na svoje građevinske dužnosti je veoma mali: 99 % intervistiranih se izjasnilo da ne plaćaju porez na imovinu.

1.7 Pristup javnim službama

Neovisno od lokaliteta gde žive pripadnici srpske zajednice imaju pristup javnim službama kosovskih institucija, ali i onima srbijanske vlade koja deluje na Kosovu. U nekoliko lokaliteta oni imaju pristup javnim službama obe vlastodavne uprave.

Oni pohađaju nastavu u posebnim školama za srbe u Goraždevcu koji se finansira iz budžeta Vlade Kosova kao i one Srpske Vlade. Ali škola nižeg ciklusa u Brestoviku ima učenike na srpskom i albanskom jeziku.

Zdravstvene usluge takođe ova zajednica ima

u ambulancama gde i živi, u susednim selima kao i u gradu Pe i. Što se tiče socijalnih usluga oni uživaju ova prava isto kao i svi građani Kosova. Vezano za zapošljavanje u opštinske ili državne institucije, zajednica ima oko 50 osoba koji su zaposleni u raznim opštinskim institucijama, plus zaposleni u strukturama srpske vlasti na Kosovu.

Sa aspekta političkog predstavljanja, srbi zbog neizlaska na lokalne izbore nemaju svoje predstavnike u Skupštini Opštine Pe, dok u kosovskoj skupštini je rezervisano 20 mesta za manjinske zajednice na Kosovu, gde deset mesta pripada Srbima.

Problemi stanovanja, imovine i neformalnih naselja ne predstavljaju problem za ovu zajednicu. Naselja uglavnom imaju razvijenu strukturu u poređenju sa ostalim selima. Pitanje sigurnosti predstavlja već prevaziđeni problem ove zajednice bilo gde da živi u Pe koji opštini. Pripadnici ove zajednice imaju slobodno kretanje i izražavaju bez ikakve smetnje svoju etničku ili versku pripadnost. Ova zajednica ima jedan lokalni radio, dok informiše se i iz beogradskih medija. O njihovoj problematici se dosta pisalo i u medijima na albanskom jeziku, i to na jedan pristupačan i afirmativan način u poslednjim godinama.

1.8 Pristup

Strategija pristupa zajednici na afirmativan način. Cilj ove strategije jeste da pozitivno afirmiše delovanje u odnosu sa zajednicom, u podudarnosti sa evropskom orijentacijom delovanja sa manjinskim zajednicama i u koordinisanju sa politikama Kosovske Vlade i uporedo sa manjinskim zajednicama na Kosovu.

Sa formalne strane, problematici zajednice strategija je pristupila na dva načina: uopštenim pristupom i prema posebnim lokalitetima. Prvi pristup tiče se problema i zahteva koji se tiču uopšteno zajednice bilo gde da živi unutar pečke opštine.

U ovom delu reč je o takvoj tematici koja se ne povezuje sa lokalitetom već za zajedničke potrebe itave zajednice.

Tu spadaju zahtevi upotrebe srpskog jezika, informisanja, političkog predstavljanja, procesa povratka i integracije, od čega bi dobila sva zajednica u bilo kom lokalitetu, obuhvataju i tu i one najmanje sredine u kojima žive i po nekoliko porodica.

Strategija se oslanja na debate sa zajednicom orijentišu i se na sedam glavnih tema koje su smatrane kao najbitnije po njih :

1. Kućna i imovinska pitanja, neformalna naselja
2. Edukacija i omladina
3. Zapošljavanje i privredni razvoj
4. Zdravstvo i socijalna pitanja
5. Sigurnost, prava manjina i njihovo predstavljanje
6. Kultura, mediji i informisanje
7. Prava žena

Pristup raznim lokalitetima tiče se i posebnih projekata, najčešće su to projekti infrastrukture, poljoprivrede, privrednog razvoja i ostalog.

U ovom delu tokom izrade strategije zajedno sa zajednicom, NVO "Syri i Vizionit" je pokušala da napravi približni proračun troškova budžetskog impliciranja u posebne projekte. Na ovaj način ovi zahtevi zajednice su dobili formu mini projekata, u kojima su prema jednom zajedničkom modelu određeni neki zahtevi kao približni troškovi izdatih cena, objekta i ciljeva, kao i dobitnika. Ovi podaci su smatrani kao prvi pregled koji bi bio predstavljen opštini i donatorima da bi se odmerili mogući troškovi finansijskih angažmana.

1.9 Sprovođenje strategije

Ovaj dokument se adresira svima institucijama, organizacijama i onima koji su zainteresovani da rade sa srpskom zajednicom u Pečkoj opštini. Mada, u prvom redu ova strategija je rađena da bi bila na usluzi opštini i zajednici, za potrebe planiranja, kontaktiranja sa ovom zajednicom kao i da bi bio na dispoziciji donatorima.

Strategija u ovakvoj formi pruža jedan pregled stanja na terenu, zahteve zajednice i daje sugestije za projekte i moguće smerove razvoja i investiranja u sledećem trogodišnjem periodu. Ona može korigovati opštinskim službenicima na sastancima sa donatorima gdje mogu sagledati mesta gde se mogu uključiti da bi pomogli opštini i zajednici. Određivanjem zahteva / projekata Strategija daje jedan približan proračun troškova upada, i tako da predstavlja jedan dobar pokazatelj potreba budžetskih uključivanja za samu opštinu ili donatore, i tako ima priliku da odmeri svoje moguće angažovanje za ovu zajednicu.

Ovaj dokument je na raspolaganje posebno za samu zajednicu, i njihove predstavnike, bilo da su u pitanju političke institucije, ili civilno društvo gde bi se iskristalilo za projekte i razvoj zajednice. Ona će biti vrlo značajan dokument koji predstavlja celokupno stanje njihove zajednice, mogući troškovi i perspektive.

1.10 Poteško e u realizovanju ove strategije

Autori ove strategije shvataju da svi predlozi kao i sugestije koje proizilaze iz ovog dokumenta ne mogu se odmah ispuniti, kao ni u jednom kratkom periodu. Oni ostaju kao stalna orijentacija za institucije i društvo za jedno srednjoročno ili dugoročno vreme. Ali neki od zahteva prema sektorima ili neki projekti se razlikuju za koje se hitno treba intervenisati. Prioritet u ovom aspektu predstavlja potreba angažovanja za sektore zapošljavanja, aktiviranja mladih, oživljavanja života u selima gde je realizovan proces povratka, onda povećanje povratnika u urbanim delovima kao i u oživljavanju imovine. Ovo zahteva hitniju intervenciju, dok i ostali važni sektori imaju potrebu za delovanjem i to što je pre moguće.

Autori strategije su svesni toga da će postojati poteškoće koje će uticati na realizovanje ove strategije. Glavna poteškoća u ovim slučajevima jeste nepostojanje finansijskih sredstava za ispunjavanje životnih potreba ove zajednice. Srpska zajednica u lokalitetima gde živi ima potrebu za velikim izmenama kako na lokalnom nivou života, tako i na susedske odnose. Realne finansijske mogućnosti centralnih ili onih opštinskih institucija su veoma ograničene, dok prohtevi su veliki te dolaze od svih zajednica i kategorija. Takođe se zna da broj donatora, gde ulaze fondovi kao i međunarodnih organizacija koje deluju na Kosovu i opštini je smanjen, dakle i mogućnost podrške projekata za zajednicu je smanjena.

Jedna druga poteškoća potiče iz same zajednice, na lokalnom nivou organizovanja, političke upadice i nepostojanje želje da se uključe u društveni i politički život opštine. Zbog nepredstavljanja njihovog u lokalnu upravu prekidaju se i veze sa opštinom, institucijama i donatorima i to veoma utiče na sprovođenje ove strategije kojom se predviđa saradnja svih faktora. Problema može biti i zbog ekonomsko-socijalnog stanja u zajednici, nedostatak razvoja, podele i politički uticaj kao i nedostatak kulturne elite koja bi predvodila zajednicu da identifikuje svoje potrebe i izabrane puteve. Zajednica nije dovoljno organizovana, nema konkurencije u takmičenju mišljenja, političkih ideja ili projekata. Civilni sektor jeste prisutan ali nije dovoljno jak.

Poteškoće na ovom aspektu predstavlja i sama činjenica da pripadnici zajednice su rasprskani po raznim lokalitetima i neretko su mnogo daleko jedni od drugih, u malim zajednicama koje mnogo puta ne prelaze brojku nekoliko

porodica jednog sela. Na ovaj način komunikacija i protivdelovanje mogu postati zajednički delovanja je veoma mala. U ovim porodicama uglavnom žive stariji i veoma malo mladih ljudi.

Što se pak tiče projekata za zapošljavanje dodaje se i činjenica da na Kosovu i opštini nezaposlenost je veoma velika, i mogućnosti otvaranja radnih mesta su veoma male, tako i da se time otežava uključivanje pripadnika ove zajednice u projekte za zapošljavanje.

Poslednja poteškoća koju treba pomenuti jeste to da strategija nije obavezna u smislu da nema nekog odgovornog organa koji bi morao sprovesti ovaj dokument.

Po ovom pitanju institucije kao i donatori odlučuju na koji način i koliko će da ispune preporuke koje proizilaze iz ovog dokumenta. "Syri Vizionit" ohrabruje institucije da ispune zahteve onoliko koliko mogu a koje direktno proizilaze iz ovog dokumenta.

II. Inicijative i preporuke

2.1 Uvod

Strategija i pristup zajednici na dva načina: uopštenim pristupom kao i prema posebnim lokalitetima. Prvi pristup se tiče uglavnom zajednica bilo gde da žive u nekoj opštini. U ovom delu je reč o tematici koja se ne vezuje za lokalitet već za zajedničke potrebe sveg stanovništva. Ovde se podrazumevaju zahtevi upotrebe srpskog jezika, informisanja, političkog predstavljanja, procesa povratka i integracije kao i ostalog od čega profitira svo stanovništvo na svakoj lokaciji, obuhvataju i najmanje sredine u kojima žive i po nekoliko tih porodica.

Strategija je urađena uz održane debate sa zajednicom gde su bile usredsređene na sedam glavnih polja koja se smatraju kao najbitnija po samu zajednicu. U ovom slučaju to su:

1. Imovinska pitanja, stanovanje kao i neformalna naselja
2. Vaspitanje i omladina
3. Upošljavanje kao i privredni razvoj
4. Zdravstvo i Socijalna pitanja
5. Sigurnost, manjinska prava kao i njihovo predstavljanje
6. Kultura, mediji i informisanje
7. Ženska prava

U stvari u većini slučajeva, problemi sa kojima se suočava srpska zajednica uopšte, su isti kao i kod svih drugih zajednica. Sa sličnom problematikom se uopšteno suočava i sama albanska zajednica kao što su npr pitanja zapošljavanja, privrednog razvoja, poljoprivrede, ne baš povoljnih zdravstvenih usluga, pitanja socijalne pomoći i dosta toga ostalog.

Ali ima i posebne problematike po srpsku zajednicu kao što su pitanja slobode kretanja, učestvovanja u odlučivanju i političkog predstavljanja, zatim pitanja privrednog preduzetništva u smislu tržišta, takođe kultura i informisanje, stanarska prava i korišćenje imovine i još niz drugih pitanja.

Baziraju se na sastanke sa zajednicom i na njihovim primedbama koje su uložili sami predstavnici zajednice, na neke od sektora je pridato vrlo malo pažnje u ovoj strategiji, orjentišu se na druge sektore za koje je zamišljeno da bi bili mnogo više korisni za zajednicu.

2.2 Imovinska pitanja, stanovanje, kao i ona o neformalnim naseljima

Opis stanja: Srpska zajednica u Pe koji opštini uglavnom živi u ruralnim zonama. Orijentacija stanovništva uglavnom zavisi od sastava i etničkih struktura sela i naselja gde žive kao i od toka povratka u poslednjih deset godina od završetka rata na Kosovu. Gledaju i po broju, većina sadašnjeg stanovnika iz srpske zajednice je uglavnom skoncentrisana u selu Goraždevac. Oni su u ovom selu opstajali ne udaljavaju i se nijednom prilikom sa Kosova. Pet kuća je oštećeno od posledica proteklog rata i nakon njega u ovom selu, i kao takve su ostale do dana današnjeg jer u ovom selu nije bilo procesa obnove.

Ostala sela su prošla kroz ratna stradanja tokom 1999 godine i zajedno sa organizovanim procesom povratka koji su predvodile neke od institucija trebao se sprovesti i proces obnove kuća.

U selima Brestovik, Siga i Ljevoša u zadnjih pet godina je izgrađeno oko 130 kuća, u naselju Lazoviće je obnovljeno oko 20 drugih kuća dok su u selu Belo Polje obnovljene 73 kuće. Većina ovih kuća je još uvek nenaseljeno. Jedan deo njih je na prodaju i ako su kuće izgrađene da bi se stimulisala srpska zajednica na intenzivniji povratak. Zajednica uglavnom ističe problem nekoliko nezakonito prodatih kuća, te se čini da ima dosta slučajeva falsifikovanja dokumentacije i tako se stvaraju dodatni problemi i zabrinutosti u stanovništvu. Sa ovom izgradnjom je završena obnova većine kuća koje su postojale i pre rata u ovim selima. Iako je ostalo još nekoliko desetina neizgrađenih kuća, pitanje obnove u ovom momentu ne predstavlja najvažniji prioritet ili hitnu potrebu za zajednicu, već ostaje kao težnja za u budućnost. U urbanom delu grada Pe i stanje je specifično nije. Još uvek niko nije napravio neku studiju o stanju stambenih objekata u samom gradu Pe, i zato se još uvek ne zna kakvo je zapravo stanje u ovom sektoru. KPA ipak ima neke podatke za stanje imovine u Pe koji opštini, što su uglavnom stanovi (iako ima i drugih imovina) od kojih većina je u vlasništvu srba. Zahteve u ovoj agenciji, po podacima od meseca decembra 2008, su prijavili vlasnici 3279 imovina, od toga ova agencija je rešila 995 slučajeva. Od predstavljenih slučajeva i od onih koje je postakla KPA, stavljeni su pod administracijom KPA u Pe i 589 imovine, a pod kiriju su date 113 ostalih slučajeva.

U gradu nije izgrađena nijedna kuća a za nekog od povratnika u ovoj fazi, jer se zamišljalo da će za potpuno etak proces povratka biti mnogo lakše biti sprovodljiv u ruralnim zonama. Ali u urbanoj zoni Pe i pojavljuje se problem kolektivnog stanovanja te je uglavnom imovina srba tj većina i deo nje uzurpiran i korišten bez dozvole. Stanovi su prepušteni uništavanju dok je jedan dio tih novih korisnika nastavio i dalje da ih koristi bez ikakvog prava i odbija da ih oslobodi. Kosovska imovinska agencija radi na njihovom menadžiranju i trenutno oni su jedini odgovorni za stambeno-imovinska pitanja na Kosovu, ali njihov kapacitet da bi pokrili većinu i broj stanova i držali ih pod kontrolom je veoma mali.

Za razliku od urbanih zona, imovinsko pitanje u ruralnim zonama ne predstavlja preveliki problem, pošto je imovina većinom određena. Ali u ovim sredinama javlja se problem korištenja ove imovine. Stanovnici sela Goraždevac a tako i oni iz naselja Lazoviće imaju problema oko korištenja imovine i godišnjeg zemljišnjeg prihoda jer im ih odnose njihovi susedi koji bez ikakve nadoknade koriste njihova imanja. U smislu statusa naseljenih lokacija sa srpskom zajednicom u Pe koji opštini, zone koje su obuhvaćene ovom strategijom su formalne zone i ne predstavljaju neki problem neformalnih naselja ovoj zajednici.

Problema ima i što se tiče dobijanja dokumentacije, bilo to dok ih je izdavala administracija UNMIK-a ili sada kad ih izdaju organi Republike Kosova.

Postojeće inicijative:

Većina donatora je radilo na izgradnji kuća: Italijanska vlada, zatim ona Holandska, Srpska kao i Kosovska, potom Peška opština, THW, Bergamo per il Kosovo, IOM, European Perspective, MPDL i drugi, tako da je za jedan dobar dio ove zajednice rešeno pitanje stanovanja.

Kosovska Imovinska Agencija (KPA) je javna služba koja se bavi pitanjem imovine i rešava probleme imovine sa mandatom za zahteve koji potiču iz ratnih dešavanja 1999 godine vezano za nepokretnu privatnu imovinu koja obuhvata poljoprivredni i komercijalni sektor. KPA prima i registruje specifične zahteve nepokretnih privatnih imovina, zatim sprovodi završne zakonske odluke kao i radi na administriranju napuštene imovine. Peška opština u jednom svom prvom projektu kojim ona sama rukovodi a finansira ga Evropska zajednica, Kosovska vlada i UNDP, samo u prvom kvartalu 2009 godine će izgraditi još oko 25 kuća a za srpsku zajednicu u Pe koji opštini.

Peška opština je inače prva na Kosovu koja je izradila opštinski razvojni i urbanistički plan,

jedini koji je i prihvatila Kosovska vlada. U ovom gradu je najpre započet posao za izradu implementirajuće strategije urbanog planiranja. U sledećih tri godine očekuje se završavanje izrade uređenih planova za ovaj grad u detalje kao i da se u pojedinostima razradi direktno delovanje radom u naseljima i istovremeno se verifikuju realne potrebe stanovnika za legalizaciju postojećih kuća i moguće dalje gradnje u budućnosti.

Preporuke kao i dalje delovanje:

- *Kosovska Agencija za Imovinu treba ojačati i da bude više aktivna u zaštiti i nadziranju imovine.*
- *Kosovska policija takođe da pomogne realizovanje mandata ove agencije vezano za srpsku imovinu.*
- *Da se traže i drugi donatori kako bi se nastavilo sa obnovom kuća.*
- *Da postoji nadgledanje opštine prilikom procesa kupoprodaje imovine na taj način da ne bi dolazilo do zloupotrebe i falsifikovanja od strane raznih manipulanata, prilikom kupoprodaje poseda, te da ne izaziva dalje probleme zajednici.*
- *Da se podrži i pomogne građanstvo kod nabavke potrebne dokumentacije.*

2.3 Edukacija i mladi

Opis stanja: U selu Goraždevac postoji osnovno i srednje obrazovanje na srpskom jeziku. U tom selu pohađaju nastavu deca iz toga sela kao i nekoliko učenika iz sela Belo Polje. Nastava se odvija jedino na srpskom jeziku a po planu i programu Republike Srbije, dok nastavnici primaju lične dohotke od kosovske vlade kao i od srbijanske. Škole u ovom selu imaju dovoljno profesionalnog kadra, a u srednjoj školi imaju tri smeru: ekonomski, tehnički kao i gimnaziju. Školovanje u ostalim lokalitetima gde živi srpska zajednica zbog strukture stanovništva predstavlja specifičnost u ovim sredinama. Sela Goraždevac koje ima najviše stanovnika i omladine naravno, u ostalim selima kao i u gradu Peći je vrlo mali broj mladih iz srpske zajednice. Iz tog razloga u ovim sredinama gotovo i da nema učenika i do sledeće faze kada se planira i želi ostvariti jedan veći broj povratnika, pitanje obrazovanja

se i ne predstavlja kao najprioritetnije pitanje. U selu Brestovik postoji jedna osnovna škola nižeg ciklusa, to je izdvojeno odeljenje škole "7 Septembar" iz Vitimirice. U toj školi nastavu pohađaju deca i na srpskom i albanskom jeziku, i ako je veoma mali broj srpske dece, tj. ove godine ovde nastavu pohađaju samo 5 mališana.

U ostalim selima kao i u samom gradu Peći trenutno nema učenika iz srpske zajednice, ali na njih se računa u budućnosti ukoliko proces povratka bude uspešan i vrata se ostalim članovima ovih porodica koje trenutno žive ovde u Peći. U selu Belo Polje je već postojao jedan školski objekat koji je izgrađen još pre deset godina, ali je on spaljen u martovskim nemirima 2004 godine. Ali ako bi se u skorije vreme obnovio krov i uredili postojeći zidovi ovaj objekat bi mogao biti vraćen za korišćenje zajednice i učenika.

Što se tiče predškolskog obrazovanja za učenike iz srpske zajednice u selu Goraždevac postoji jedno odeljenje od 28 učenika u okviru seoske škole.

Dok, što se tiče visokog obrazovanja studenti ove zajednice nastavu pohađaju na prištinskom univerzitetu u Mitrovici koji radi po planu i programu Republike Srbije. Tih studenata iz ove opštine je oko 50.

Na fakultetu primenjenih nauka biznisa u Peći postoji nekoliko smerova na bosanskom jeziku, ali do sada na ovim smerovima nije upisan nijedan Srbin, i ako ima mesta i za njih. Slična situacija je i u četiri srednje škole u Peći. Autori ove strategije su mišljenja da u bliskoj budućnosti multietničke škole trebaju da budu težnja društva kao i postojećih obrazovnih institucija u ovoj opštini.

Stanje mladih u ovoj zajednici (misli se na srpsku) zavisi od uslova i okolnosti u kojima je živela ova zajednica u poslednjih deset godina. Sada u selu Goraždevac u ostalim selima ima malo ili nema uopšte mladih, pošto oni ne nalaze perspektivu na Kosovu i odlaze za Srbiju ili u zapadne zemlje. Politički i društveni život koji se odvija u srpskoj zajednici je takav da im ne pruža baš neke veće mogućnosti uključivanja i mladih. Oni su vrlo malo uključeni u javni i politički život, dok politički subjekti koji deluju unutar zajednice nemaju svoje omladinske forume u okviru postojećih partija.

U selu Goraždevac postoji jedno omladinsko udruženje koje se zove "Metohija", a i pre je postojala jedna Nevladina Organizacija koja se zvala "Krug". Oni su u prošlosti imali neke omladinske aktivnosti i sa nekim od sprovedenih projekata su uspeli da ojačaju omladinsku delatnost unutar ove zajednice.

Postoje e inicijative:

U selu Brestovik nadomak Pe i 2005 godine je izgra ena jedna škola a koju su odbijali da poha aju ovdašnji u enici srpske zajednice i to dve godine zaredom, jer su želeli da idu u školi koja se nalazi u Gorazdevcu. Me utim ove školske godine, nastava je ovde po ela i na srpskom jeziku.

Fakultet primjenjenih nauka biznisa u Pe i, koji je dio Prištinskog univerziteta, otvorio je i katedru na bosanskom jeziku sa odre enim smerovima. Fakultet ima plan i program kao i profesionalni kadar za izvo enje kvalitetne nastave na ovom jeziku.

Do sada na ovoj katedri su upisivani samo studenti na bosanskom jeziku tj iz bošnja ke zajednice, ali u bud nosti, težnja ovog fakulteta jeste i upis srpskih studenata. Tako e i srednje škole u ovom gradu imaju dvojezi nu nastavu. Recimo, odelenja na bosanskom jeziku ima u Gimnaziji, Tehni koj školi, zatim Medicinskoj kao i u Ekonomskoj školi.

Kod mladih iz srpske zajednice ima jedna struktura omladinskih organizacija koja je uz pomo nekoliko donatora realizovala nekoliko projekata koji mogu pozitivno uticati na život mladih ove zajednice.

Ove godine je još jednom aktiviran fudbalski klub "Omladinac" iz Goraždevca. Oni su po prvi put uzeli u eš e na organizovanom šampionatu organizovanom od strane srpskih struktura na Kosovu i ako nijedan fudbalski susret nisu odigrali na doma em terenu u Goraždevcu.

Preporuke kao i dalje delovanje:

- *Da se podrži formiranje multietni kih škola.*
- *Da se prona u fondovi za obnovu seoske škole u Belom Polju.*
- *Da se izgradi jedan aneks u srednjoj ekonomskoj školi za u enike na srpskom jeziku*
- *Da se ohrabri u eš e mladih u politici.*
- *Da budu uklju eni mladi u kulturne i sportske aktivnosti.*
- *Da se podrži realizacija projekata za organizovanje i ja anje mladih, po evši od omladinskih organizacija, preko sportskih klubova i ostalog.*
- *Da se održavaju sportske i kulturne aktivnosti izme u srpske omladine kao i ostalih zajednica, kao što je preporu eno; turnir u fudbalu, omladinske zabavne ve eri, umetni ke izložbe i ostalo.*

2.4 Zapošljavanje i privredni razvoj

Opis stanja :

Srpska populacija koja trenutno živi u Pe koj opštini sa injava najmanju zajednicu u okviru opšteg stanovništva pe ke opštine. Srba je sada 1306 stanovnika u ovoj opštini koja broji oko 150 hiljada stanovnika, i ako su oni ovde u prošlosti važili za puno brojniju zajednicu sa nekoliko desetina hiljada stanovnika. Broj zaposlenih nije baš veliki, pošto ne samo srpska zajednica ve i svi u regionu se suo avaju sa problemom velike nezaposlenosti i gde jedan veliki broj stanovništva živi u vrlo teškim uslovima kao i u siromaštvu.

Na osnovi podataka koje je "Syri i Vizionit" prikupila na terenu rezultira da u državnim institucijama radi negde oko 53 lica iz srpske zajednice. U opštinskoj administraciji i tri glavna sektora radi 32 pripadnika iz srpske zajednice (u obrazovanju 26, administraciji 3 i zdravstvu 3), 8 u policiji i 13 u sluzbama: KEK-a 8, i vodovodu 1 i 4 u PTK-u.

Tako e ima i veliki broj koji rade u institucijama koje finansira srbijanska vlada. U ovu grupu spadaju i oni što primaju dvostruke li ne dohotke ili primaju samo li ni dohodak iz Srbije. Tu ulaze sektori budžetskog finansiranja obrazovanja, zdravstva i drugih zaštita nemamo podataka a ni ura enih studija realnog stanja. I ovi dohoci uti u na poboljšanje ekonomskog stanja zajednice. Drugi deo ljudstva je uglavnom bez posla.

U okviru zajednice je i po neki privatni preduzetnik biznisa, ali njihov biznis je uglavnom ograni en unutar sredine u kojoj žive kao i za svoju zajednicu. Me u stanovništvom postoje i projekti za biznis gde bi se povezali sa ovom zajednicom, kao što je recimo proizvodnja "sudžuka iz Pe i" te bi mogao na i svoje prodajno tržište u Srbiji, zatim izgradnja spomenika i grobalja, onda za neku muzi ku grupu i još dosta toga, jer su one kao ideje mnogo bliže inicijativama za privatno preduzetništvo nego od kolektivnog zna aja.

Ve i deo iz sprske zajednice u prošlosti tj pre rata, je bilo uglavnom upošljen u državnom sketoru i živeli su od li nih dohodaka, dok su dodatne dohotke uzimali od prinosa zemlje i ostale imovine koja se uglavnom prostire na plodnim prostranstvima sa solidno ure enom mrežom kanala za navodnjavanje.

Ali za period u nastavku po svemu sude i glavna materijalna orijentacija ostaje poljoprivreda i sto arstvo. U zadnjim godinama je bilo dosta projekata kako bi se pomogli sektori posebno poljoprivrede i sto arstva, a i unapredila pomo u tehni koj opremi za rad kao i u neophodnom sto nom fondu.

Neke od ovih vrsta pomo i su ostvarene u

korist zajednice u određenim selima, ali u nekim slučajevima je bilo i ličnog profitiranja. Za buduće menadžiranje ovim zajednicima kojima su poklonjena ili ostvarena od same zajednice, treba se formirati menadžerski tim ili neke forme ujedinjenja farmera a šta bi bilo veoma neophodno, i to zajednica vidi kao dobru mogućnost da bi se izbegle buduće zloupotrebe i da bi unapredili privredni razvoj.

Postojeće inicijative:

Jedan broj od najmanje 53 njih iz ove zajednice već je zaposlen u opštinske i regionalne institucije. 32 je zaposleno u opštini (administraciji, obrazovanju i zdravstvu), 8 u policiji i 13 u službama KEKa, vodovodu i PTK-u. Ovo predstavlja vrlo dobru osnovu za poštak zapošljavanja pripadnika iz ove zajednice.

Kosovska policija kao i TMK-a stalno su pozivali pripadnike iz ove zajednice da se uposle u ovim institucijama.

Razne organizacije kao i institucije su povremeno pomagale stanovništvu ovih sela po pitanju poljoprivrede i tome slično. U selu Goraždevac kako bi bile na usluzi zajednici poklonile su traktore meunarodne organizacije Care Internacional a tako e i Concern kao i srbijanska vlada. Stanovnicima Brestovika i Sige po jedan traktor je poklonila Kosovska vlada, i deanski manastir je jedan traktor poklonio a koji je doniran od norvežana.

Po jedan traktor selima Sige i Brestovika poklonio je i IOM, zajedno sa snabdevanjem goriva, dok je dodatnu poljoprivrednu opremu za obradu zemlje dao italijanski KFOR. Selu Brestovik je dat na poklon i jedan kombajn od grčke European Perspektive. Dok je selu Belo Polje deanski manastir poklonio jedan traktor, a još jedan drugi traktor su dobili od IOM-a i od European Perspektive. Naselju Lazoviće, gde tako e žive srbi italijanski KFOR je poklonio jedan traktor. Pomoćnih projekata stoarskog fonda je bilo u selu Ljevoša.

Razne domaće kao i inostrane organizacije su poklonile i nekoliko grla krava kao i ostale sitne stoke. Neovisno od toga kako su menadžirana ta sredstva, da li ih je koristilo lično stanovništvo ili samo neka manja grupa. Ali nezavisno od toga da li su farmeri zadržali krave ili ih odmah preprodali, ova podrška je stvorila jedan potencijal za razvoj poljoprivrede u ovoj zajednici.

U selu Goraždevac ženska nevladina organizacija "Briga" poseduje jedan pogon od osam šivaćih masina, osposobljeno osoblje koje broji preko 30 žena i određeni

odgovaraju i prostor koji je stvoren zahvaljujući i podršci organizacije Concern. Kada bi se recimo stavio u pogon ovaj potencijal i uposlilo bar nekoliko žena a s'nekim sklopio i određeni ugovor za njihov rad to bi značajno pomoglo ovoj zajednici. Tako e postoji i jedna poslastičara, jedan frizerski salon a i jedna poveća pogonska hala nekadašnje fabrike koja bi se mogla iskoristiti za zapošljavanje i razvoj.

Predlozi za dalje delovanje:

- *Institucije koje se finansiraju iz Kosovskog budžeta bi trebalo da u svojim redovima uposle pripadnike i ove zajednice.*
- *Da se nagovore mladi srbi na zapošljavanje u kosovskim institucijama.*
- *Posebno treba zapošljavati pripadnike ove zajednice prilikom realizacije projekata koji se tiču ove zajednice.*
- *Zapošljavanje jednog uvara šume u selima Brestovik i Siga.*
- *Da se podrže projekti za farme i mini biznise od kojih bi se izdržavali priadnici ove zajednice.*
- *Da se podrži otvaranje zemljoradničkih zadruga ili ujedinjenje farmera u zonama gde živi ova zajednica.*
- *Da se podrži razvoj poljoprivrede po selima.*

2.5 Zdravstvo i socijalna pitanja

Opis stanja : Pripadnici srpske zajednice poseduju zdravstvene usluge u najbližim ambulancama u mesta gde žive, no oni koji žive u urbanim zonama mogu koristiti zajedničke objekte i usluge sa vešinskim stanovništvom. Za ostale služe usluge sekundarne medicine oni se obraćaju u Pečke bolnice kao i u Mitrovici. Sela Goraždevac, Brestovik, Ljevoša i Belo Polje imaju svoje ambulante. Medicinski centar u selu Goraždevac ima tim od četiri lekara, kompletno osoblje medicinskih sestara kao i ostalog servilnog osoblja. Ostale tri ambulante imaju upošljene po dve medicinske sestre dok lekarske vizite obavljaju lekari iz Pečke bolnice kao i iz Goraždevca jedanput nedeljno. Stanovnici sela Goraždevac zahtevaju da se u njihovom selu otvori i jedan stacionar sa nekoliko ležaja, u kojem bi se pružala lekarska nega za one jednostavnije služe kao i za one hitne služe prilikom kretanja na transfer u nekoj od drugih bolnica. Za ovo postoji dovoljno kadra.

Što se pak tiče socijalnih usluga treba uzeti u obzir da kosovsko društvo ne nudi mnogo u socijalnoj politici. Mali je broj onih koji dobijaju ovu pomoć i isključivo iz razloga što su kriterijumi vrlo oštri i malo je njih koji mogu da ih ispunje. U mesecu Novembru 2008 Centar za Socijalni Rad u Pečki je evidentirao oko 1595 korisnika ove vrste pomoći u Pečkoj opštini. Od tog broja korisnici su 20 porodica sa 45 članova iz srpske zajednice.

Postojeće inicijative:

Domaće kao i one inostrane institucije tokom zadnjih deset godina su realizovale na desetine infrastrukturnih projekata za poboljšanje životnih uslova obuhvataju i izgradnju ulica, vodovodne i kanizacione mreže kao i druge stvari u mestima gde živi srpska zajednica, pa je to i uticalo na poboljšanje kvaliteta života i u ovim sredinama.

Ima nekih ambulanti koje pružaju primarne zdravstvene usluge, zajedno sa lekarskim vizitama jednom nedeljno kao u selima Brestovik, Ljevoši i Belo Polje. U zdravstvenom centru u Goraždevcu postoji tim od četiri ljekara kao i još jedan drugi lekarski tim.

Lekari iz Pečke opštine posećuju ove ambulante jednom nedeljno i omogućeju lekarske vizite i u seoskim ambulancama.

Ženska NVO "Briga" iz Goraždevca ima jedan projekat koji finansira italijanski Intersos u kom je uključeno oko 40 penzionerki iz svih sela Pečke opštine u aktivnostima, sastancima

kao i zajedničkim razgovorima.

Postoji minimalna socijalna pomoć za 20 najsiromašnijih porodica koje ispunjavaju određene uslove zakona za dobijanje te socijalne pomoći.

U ambulancama koje finansira srbijanska vlada lekarske usluge kao i zdravstveno osiguranje su besplatni, za razliku od onih koje se menadžiraju od kosovskih institucija a u kojima pacijenti participiraju nekom vrstom naplate.

Preporuke za dalje delovanje:

- Da ima viši broj lekarskih vizita u sredinama gde žive manjinske zajednice.
- Da se podrže projekti NVO-a iz manjinskih zajednica koje se tiču zdravlja i drugih bitnih pitanja.
- Da se podrže kategorije ljudi sa određenim potrebama, isključivo starijih lica kao i onih koji žive sami.
- Da se uredno menadžira ambijentom kao i obavi otklanjanje zaostalog smeća iz sela.
- Da se sagleda mogućnost otvaranja jednog ministacionara za smeštaj pacijenata u zdravstvenom centru u Goraždevcu.

2.6 Sigurnost, prava manjinskih zajednica kao i njihovo predstavljanje

Opis stanja :

Skoro deset godina od završetka rata na Kosovu, srpska zajednica u Pečkoj opštini je povratkom koncentrisana uglavnom u onim mestima gde je i pre bila veća koncentracija tog stanovništva. Povratak je realizovan samo u nekoliko sela, gde je i vraćen mali broj stanovnika, dok je u urbanoj zoni samog grada Pečki takođe vraćen samo jedan manji broj ovih povratnika. Povratak je počeo još 2003 godine a bio je praćen uz odgovarajuće mere sigurnosti, pošto u prvih 3-4 godine nisu bili zabeleženi nikakvi ozbiljni mešetnički incidenti, izuzev onog što se desio 17 marta 2004 godine, kada su tek izgrađene kuće u selu Belo Polje zapaljane od demonstranata iz Pečki. Mada od 2005 godine kada je realizovan povratak u selima Brestovik, Siga i Ljevoša nije zabeležen nijedan mešetnički incident, pa ni u ostalim mestima.

Pripadnici srpske zajednice sada se slobodno

kreću, izlaze da obavljaju svoje administrativne poslove kao i u kupovini bez pratnje policije ili KFOR-a a što je bio slučaj nekada. Isto ni na ulazima u sela nema potrebe za kontrolne punktove. U selu Goraždevac ima jedna podstanica kosovske policije, gde su zaposleni srpski policajci, dok italijanska baza koja je postojala već skoro dve godine je uklonjena. Ovako dobra atmosfera kao i veliki angažman vlasti u Pečkoj opštini, su u inili da u poslednje dve godine ima i prvih povratnika u samom gradu Pečkoj, a koji su dobro primljeni od svojih suseda, nešto što je bilo pre nekoliko godina takoređi nemoguće. Dok je napravljen napredak na poljima sigurnosti i slobodnog kretanja u poslednjih pet godina, na aspektu političkog predstavljanja bilo je povratka unazad. Srbi u Pečkoj opštini nemaju nijednog svoga predstavnika u skupštini opštine Pečkoj. U prva dva mandata skupštine opštine od 2001 do 2004 godine u skupštini od 41 delegata bio je po jedan srpski predstavnik.

Na dva mandata lokalnih izbora, srpski politički subjekti su uzeli učešće, tako što je njihove predstavnike imenovao predstavnik UNMIK-a u dogovoru sa opštinskim vlastima i zajednicom. U poslednja dva puta održanih lokalnih izbora srpski politički subjekti nisu uzeli učešće a na opštinoskom glasanju i oni su ostali bez predstavnika u skupštini. Razuna se da kapacitet njihovih birača bi mogao dati jednog ili dvojicu opštinskih delegata. Angažman opštinskih vlasti uz podršku meunarodnih vlasti na Kosovu su stvorili jednu povoljnu klimu komuniciranja, koja može poslužiti kao uticaj na srpsku zajednicu da se odazove na izbore koji su planirani za 2009 godinu. Što se tiče tretiranja srpske zajednice u Pečkoj opštini bilo da je ređo predstavljanju, o procesu povratka, integraciji ili obnovi kuća, uvek su meunarodne vlasti kao i lokalna uprava prednost davale ovoj zajednici u odnosu na ostale manjinske zajednice. Ovo se dešavalo zbog političkog procesa na Kosovu. Interesovanje meunarodnog faktora za ovu zajednicu je bio znatno velik i zbog rata koji se dogodio pre kao i zbog stalnih garancija koje je trebalo da se daju kosovskim srbima, za njihovu sigurnost, za povratak, integraciju i ostalo. Favorizovanje ove zajednice je urađeno i u procesu povratka, obnovi kuća, zapošljavanju i to u odnosu na bošnjačku, romsku i egipćansku zajednicu koje imaju znatno veđi broj stanovnika dok vrlo simbolično predstavljaju. Prema podacima koje poseduje UNHCR je 1300 srba i od toga broja njih 32 je zaposljeno u opštini, dok je 4169 egipćana a zaposljeno je samo 15 njih u celoj opštini. Što se tiče izgradnje kuća koje su zapaljane tokom rata, srbi su dobili da im se izgradi oko 200 kuća kao i realizovan je povratak u pet lokaliteta Pečke opštine, dok je za Rome i

Egipćane realizovan samo jedan projekat organizovanog povratka i to u naselju "7 shtatori" gde je izgrađeno oko 35 kuća. Za bošnjačku zajednicu nije bilo nijednog projekta organizovanog povratka i broj kuća koje su profitirale od donatora je vrlo mali.

Postojeće inicijative:

Srpski jezik se koristi prilikom školovanja, u školama ove zajednice se radi po planu i programu koji je izradilo Ministarstvo za Obrazovanje Srbije.

Srpski jezik je takođe kao službeni jezik na Kosovu pa i u opštini. Na ovom jeziku se prevode sve odluke, pravilnici kao opštinska dokumentacija. Na ovom jeziku su i natpisi na svim državnim institucijama, školama, ulicama, saobraćajnim tablama i sve drugo što se piše na javnim površinama.

Pečka opština je uposlila jedan broj pripadnika ove zajednice u tri samobudžetska sektora: administraciji, obrazovanju kao i zdravstvu radi 32 pripadnika iz srpske zajednice. Ostalih 8 radi u policiji kao i 13 u službama KEK-a, PTK-a kao i vodovodu, što znači da ih ima zaposljeno oko 53, a što je veoma pozitivan obrt u odnosu na prošlost.

U visokoobrazovnom sistemu Kosova postoji mogućnost upisa studenata iz ove zajednice na Fakultetu primenjenih nauka biznisa u Pečkoj gde se održava nastava na bosanskom jeziku u nekoliko smerova.

Predstavljanje manjina u kosovskom parlamentu je predviđeno ustavom Kosova. Prema kosovskom ustavu u parlamentu 100 delegata se bira glasovima birača a dok ostalih 20 je predviđeno za manjine, a od toga pripada 10 mesta srpskoj zajednici.

U Pečkoj i jedan podpredsednik opštine kao i podpredsednik Skupštine opštine je predviđeno da bude iz redova manjinskih zajednica u ovom slučaju iz srpske zajednice. Trenutno pošto srbi ne učestvuju na izborima, ove dužnosti obavljaju jedan Bošnjak i jedan Egipćanin. Jedan predstavnik iz srpske zajednice sudeluje u komitetu za politiku i finansije, to je glavni komitet koji formira opštinsku politiku Skupštine, dok drugi su obuhvaćeni u ostalim komitetima. Skupština ima dva komiteta koji su predviđeni za tretiranje problema manjina: komitet za zajednice i komitet za posredovanje, gde manjine imaju većinu članova.

Dok u okviru opštinske uprave su dve kancelarije koje se bave pitanjima zajednica a to su: kancelarija za zajednice kao i kancelarija za povratak.

Skupština opštine izdvaja 11 odsto iz svog godišnjeg budžeta za manjinske zajednice. Opština svake godine izrađuje strategiju za povratak i usvaja je u skupštini opštine.

Preporuke za dalje delovanje :

- da se radi na integraciji srpsk zajednice
- da se radi sa zajednicom da bi izašli na izobre slede e godine
- da se analizira mogućnost da ima rezervisanih mesta za srbe u Skupštini Opštine
- da se podstakne na zajedni ke multietni ke projekte koji bi uticali na me ususedske kontakte da se pokrenu kampanje podizanja svesti oko funkcionisanja doma ih institucija, zakona i lokalnih pravilnika

2.7 Kultura, mediji i informisanje

Opis stanja : Srpska zajednica u Pe koj opštini ima svoju kuturu kao i jezik koji se znatno razlikuje od ve inskog albanskog stanovništva koje živi u ovoj opštini. I iz toga razloga po pitanju kulture, inofrmisanja ova zajednica ima svoje posebne potrebe koje povezuju ovu zajednicu sa svojom maticom Srbijom.

Tako što se ti e informisanja oni se uglavnom informisu preko srpskih medija iji je centar u Beogradu. U selu Goraždevac postoji jedan lokalni radio koji plasira lokalne informacije za zajednicu u Pe koj opštini i emituje 24 satni program. Radio Goraždevac postaju i deo mreže srpskih radio stanica na Kosovu, prenosi i potrebne informacije iz opština i sredina gde žive srbi na Kosovu, i tako na neki na in uti e na formiranju zajedni kog prostora inofrmisanja i komuniciranja me u kosovskim srbima.

Što se ti e televizija, stanovnici sela Goraždevac su povezani sa jednom kablovskom mrežom koja im prenosi programe glavnih Srpskih televizijskih stanica. U selu ovi programi se prate putem satelitiskih antena. Ovi kanali pružaju dovoljno informativnog i zabavnog programa, za zajednicu. Ali ova zajednica ima najviše potrebe za više vesti te se ti u zivota srba na Kosovu i u Pe koj opštini kojih ima vrlo malo u ostalim srpskim medijima.

Srpska zajednica nema nekog novinskog medija. Dnevna štampa kao i nedeljnici jedno vreme su u Goraždevac stizali iz Srbije, ali u poslednje dve godine u ovo selo ne stiže srpska štampa. Dok za kosovsku štampu i nemaju posebnog interesovanja.

Za pet godina jedan dio potrebe informisanja ove zajednice su pružale jedne regionalne novine civilnog društva "Kasneci" (Glasnik),

izlaženje ovih novina pomogali su finansijski OSCEi USIAD kao i razni donatori do 2007 godine kada je prestao i da izlazi ovaj list. Ovaj list je štampan na albanskom i srpskom jeziku, informišu i tako i o životu i problemima srba u Pe kom regionu. Ova novina je najpre rukovo ena od strane OSCEa a onda od NVO "S ri i Vizionit" iz Pe i i u okviru toga je bilo nekoliko stranica koje su bile posve ene manjinskim i srpskoj zajednici.

Što se ti e kulture u Pe koj opštini ima nekoliko objekata koji imaju zna aja kao kulturno nasle e. Pe ka patrijaršija je glavni objekat koji predstavlja jedno od najviših kulturnih bogatstava u Pe koj opštini. Ona je pod zaštitom me unarodne zajednice za koju se smatra kao najzna ajnijim objektom za srpsku zajednicu kao i jedan od najzna ajnijih objekata kulturne baštine na Kosovu.

U okviru zajednice trenutno ne postoji nijedno udruženje koje bi se bavilo o uvanjem i nastavkom folklornog kulturnog naslje a srba. Pre je zarad o uvanja narodne kulturne baštine postojalo jedno kulturno umetni ko društvo a koje ve deset godina i ne funkcioniše. Do sada ova zajednica nijednom nije podnela zahtjev za formiranje nekog Kulturno umetni kog udruženja ili nekog srpskog centra koji bi mogao igrati ulogu koordinatora kulturnog života kod zajednice. Ovaj organ bi mogao motivisati mlade da u e i dalje produžavaju ovu kulturnu tradiciju ove zajednice, putem folkloru i igre, pesme i tradicionalne sprske nosnje. Formiranje ovog organa trebalo bi se podržati faktom da su potrebni fondovi po evši od tradicionalne nošnje koje su vrlo skupe pa i dosta ostalog. Dok u selu Goraždevac postoji infrastruktura kao i potrebni prostor, ostala sela imaju zahteva za izgradnju malih objekata koji bi igrali ulogu mini Doma Kulture. U selu Belo Polje postoji jedan kulturni centar koji nije jos uvek opremljen. Izgradnjom kulturnih objekata po ovim selima bi poslužili i za održavanje kulturnih aktivnosti, zatim onih omladinskih, pa ak i za potrebe samog stanovništva.

Postoje e inicijative :

Na javnom servisu Kosova RTK se emituju vesti od 15 minuta svakoga dana na srpskom jeziku, dok uve e pola sata prenose se vesti Glasa Amerike tako e na ovom jeziku. Ova televizija isto prenosi jednom nedeljno jednosatni magazin na srpskom jeziku "Nedeljni kolaž". Ove emisije koliko toliko služe informisanju i srpskoj kulturi. Program na srpskom tako e prenosi i inofrmacije o životu ove zajednice kao i o razvoju u ovoj zajednici, zatim zna ajne doga aje kao i razvoje i tako stvaraju i jedan most me u kosovskim srbima.

Radio Goraždevac je jedan radio za koji su mnoge organizacije dale donacije i odvojili su se mnogi projekti kako bi u stvari ovaj radio bio na usluzi stanovnicima.

Novina "Kasneci" "Glasnik" za pet godina je pisala na srpskom i albanskom jeziku o razvojinama iz opština u regionu i prenosila albanskom citatocu probleme sa kojima se suo avava srpska zajednica u opštinama Pe i, Klini, Decanima i Istoku.

Preporuke i dalje delovanje :

- da se podrži formiranje jednog kulturno-umetnickog društva (ili nekog drugog kulturnog organa) koji bi se bavio o uvanjem folklorasrba
- da se izdvoji budžet za o uvanje kulturne baštine ove zajednice
- da se finansira izgradnja doma kulture po selima
- da se sagleda mogu nost pokretanja jednog lista na srpskom ili da se nastavi sa izdavanjem novine *Kasneci/Glasnik*
- da se promovišu programi za o uvanje srpske kulturne baštine u Pe koj opštini

2.8 Prava žena

Opis stanja : Što se ti e pozicije žena u srpskoj zajednici, nema neke razlike i odnosu na ostale zajednice u ovoj opštini. Porodice iz ove zajednice uglavnom su patrijalnog vaspitanja i kao takve i funkcionišu te toliko i ne pridaju zna aja u eš u žene u politi kom i dru tvenom životu. Politi ki subjekti iz srpske zajednice nemaju foruma zena u okviru partije ,dok interesovanje žena za poltiku i nije baš toliko. Što se ti e razlike u zapošljavanju izme u mužkog i ženskog pola u javnom sektoru i nije neka ali u mnogim nezaposljenim porodicama žene se uglavnom bave doma instvom i ku nim poslovima.

U poslednjih deset godina je bilo angažmana za formiranje jednog nevladinog sektora gde bi se žene organizovale. NVO "Briga" iz sela Goraždevac u svoje aktivnosti uklju uje i žene i srpskih sredina, dok pre je postojala još jedna NVO "Goraždanke".

One su realizovale nekoliko projekata uz podršku donatora gde su bile uklju ile i jedan odred eni broj žena iz ove zajednice.

U ostalim selima je angažovan jedan manji broj žena ali nemaju mogu nost za

organizovanje ženskih udruženja ili da bi se angažovale tako da bi uradile nešto u ime žena iz ove zajednice. U selu Ljevoša zajednica je podnela zahtev za jedno mesto gde bi se mogle okupljati žene, kao i da realizuju projekte koji se povezuju sa njihovim aktivnostima i potrebama.

Postojece inicijative :

U selu Goraždvc postoji organizovanje žena u NVO "Briga", koja okuplja žene iz sela, ali svoje aktivnosti odvija i po ostalim selima.

Me u projektima ove organizacije je bio i onaj profesionalnog osposobljavanja 30 žena iz oblasti živenja i ostaloga. "Briga" poseduje i svoje prostorije u kojima su smeštene mašine za jednu mini fabriku šivenja gde bi se mogao uposliti odre eni broj zena.

Kao deo projekata koji su realizovani sa ovom zajednicom tokom poslednjih godina u Goraždevcu postoji i jedan frizerski salon sa po etnom opremom za rad kao i jedna slasti ara, gde bi se mogle zaposliti žene iz ovoga sela.

Preporuke za dalje delovanje :

- da se stvori vi e prostora za uklju enje žena iz srpske zajednice u kulturno-politi ki život
- da se organizuju kursevi za žene, za kompjutere, internet i druge aktivnosti ali i kursevi za razna profesionalna osposobljavanja
- da se stvore mogu nosti zaposljenja žena
- da se podrže ideje organizacija žena te se ti u samih žena
- da se stave u pogon postoje i kapaciteti u selu Goraždevac gde bi se zaposlio odre eni broj žena

III. Intervencija u zajednici

3.1 Uvod

Ovaj deo strategije se tiče pristupa različitim lokacijama i posebnim projektima po naseljima i selima opštine Pešter. Najvažniji projekti u ovom delu su uglavnom infrastrukturni, poljoprivredni, ekonomskog razvoja, i drugi.

U ovom delu tokom izrade strategije zajedno sa zajednicom SiV je pokušao da uradi jedan proračun i približan kostou budžetskog udela za posebne projekte.

Na ovaj način ovi zahtevi zajednice su dobili formu mini projekata, u kojima su po zajedničkom modelu određeni neki zahtevi kao i kosto približan proračun cene, objektivni i ciljevi, korisnici, i drugo. Ovi podaci su smatrani kao prvi ogled da se predstave pred opštinom i donatorima kako bi se izmerila mogućnost finansijskog angažmana.

Sprovedba ovih projekata ublažava izraženije probleme zajednice koji zapadaju za oko na prvi pogled u mjestu gdje živi, ali generalno ne rešava problematike u odnosu na zajednicu, dakle na ovaj treći deo ove strategije treba gledati kao na dodatak drugog dela u kome su iznesene preporuke.

Ovom listom projekata je obuhvaćeno sedam glavnih lokacija, ona sela gde se zahtevi zajednice mogu artikulirati i izraziti pred donatorom.

3.2 Selo Belo Polje

Belo Polje se prostire na jugozapadu grada Pe i i nalazi se izme u naselja Zatra na severu, na zapadu Karaga a i Dardanije, na jugu se grani i sa Ljo om i Rauši em, dok sa zapada se grani i sa Ljubeni em i Zagrmijem. Ovde pre rata a i sada naravno uglavnom živi srpska zajednica, a ima par porodica albanske i egip anske zajednice koje su i pre rata živele ovde a i sada su tu. Belo Polje pre zadnjeg rata je bilo takore i urbano selo sa oko 1200 stanovnika sa oko 300 ku a, dok je sada izgra ena 71 ku a i tu momentalno živi oko 60 osoba i to uglavnom stariji predstavnici porodica. Po infrastrukturi Belo Polje ima sve osobenosti jednog naselja kako po blizini i povezanoš u sa gradom a tako i sa stambenom infrastrukturom, putnom tako e, opremanje vodovodom, elektri nom energijom, kanalizacijom za meteorološke vode i drugom postoje om seoskom infrastrukturom. Ljudi ovde sada žive od socijalnih asistencija i penzija kao i od poljoprivrede ali i ako ih je malo po broju redovno obra uju svoja imanja i imaju valjano organizovan život ovde. Ljudi esto saobra aju za Srbiju i nazad ali u ve em broju izgra enih ku a ima bar po jedan lan te porodice.

Naziv projekta: Restauracija školskog objekta

Sektor: Obrazovanje

Vremensko trajanje: 1 godinu (po evši od 2009 god.)

Mesto: Belo Polje - Pe

Budžet: 100.000 €

Cilj projekta:

Ovaj projekat namerava stvoriti uslove za obrazovanje mladih u selu Belo Polje za po etne razrede od prvog pa do etvrtog razreda osnovne škole.

Objektivi:

- ? Izgradnja objekta za obrazovanje na maternjem jeziku od prvog pa do etvrtog razreda osnovne škole.
- Stvaranje uslova za povratak srpske zajednice u selu Belo Polje i u formi spontanog/individualnog povratka.
- Promena javnog mnjenja kod zajednice u vezi životnih uslova na Kosovu.
- Integrisanje srpske zajednice u kosovskom društvu.
- Ublažavanje nezaposlenosti i zapošljavanje nekolicine pripadnika ove zajednice kao predava a i td.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su svi stanovnici sela Belo Polje kojima e biti pruženi poboljšani uslovi za obrazovanje i samim time za održiv povratak. Direktni korisnici ovog projekta su deca i mladi koji e imati mogu nost da poha aju školsku nastavu u svom selu bez putovanja za neka druga sela ili druga mesta.

Pristup:

U selu postoji zapaljena škola i ošte ena koja se treba renovirati. Tu se podrazumeva ure enje krova, restauracija zidova i unutrašnjosti prostorija, sanitarnog vora i opremanje sa elementarnim sredstvima za normalno funkcionisanje.

Naziv projekta: Lekarske posete za stanovnike sela Belo Polje

Sektor: Zdravstvo

Vremensko trajanje: 3 godinre (po evši od 2009)

Mesto: Belo Pole - Pe

Budžet: 8.000 €

Cilj projekta:

Organizovanje lekarskih specijalisti kih poseta stanovnicima Belo Polje a posebno za osobe koje su u poznijoj životnoj dobi a posebno za one koji nemaju nikakvo porodi no ili drugo staranje.

Objektivi:

- ? Podizanje kvaliteta pružanja lekarskih usluga.
- Odgovaraju e staranje za stare i bolesne koji nemaju porodi nu brigu.
- Stvaranje boljih uslova za život i poboljšanje integrisanosti srpske zajednice u društvu.
- Podizanje nivoa zdravstvene sigurnosti u ruralnim podru jima za sve.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su svi stanovnici sela Belo Polje, zajednica sela Belo Polje sa naglaskom na osobe koje su u kasnijoj životnoj dobi i nemaju nikakvo neophodno porodi no staranje i žive sami.

Pristup:

Lekari iz sektora Centra Familijarne Medicine u selu bi jednom nedeljno obilazili sve stanovnike sela. Tako e i redovne posete odre enih specijalisti kih grana se preporu uje jer je re o osobama koje imaju srodne zdravstvene problematike.

Naziv Projekta: Osvetljavanje pravoslavne crkve u Belom Polju

Sektor: Kultura

Vremensko trajanje: 1 godinu (po evši od 2009 godine)

Mesto: Belo Polje - Pe

Budžet: 5.000 €

Cilj projekta:

O uvanje kulturnog i verskog objekta preko prostorne rasvete oko ove crkve u selu Belo Polje koja je u dobrom i funkcionalnom infrastrukturnom stanju, ali u nedostatku osvetljenja ona takore i stoji onako skoro beskorisna.

Objektivi:

- ? O uvanje kulturnih i verskih vrednosti srpske zajednice.
- Stavljanje u funkciju ove crkve kako bi koristila zajednici u selu.
- Ja anje poverenja u legalne institucije preko ove nužne podrške.
- Unapre enje institucionalne brige o ovdašnjim kulturnim objektima.

Korisnici:

Ovom investicijom profitira e zajednica u smislu porasta opšte sigurnosti i aktivnostima koje e se dodati u selu. Takođe i ceo grad profitira time izgledom ovog kulturnog objekta ije ure enje može podsta i pose enost od strane raznih turista ovom mestu a što bi bilo od koristi i celom ovdašnjem društvu.

Pristup:

Ovim projektom se osvetljava vanjski deo crkve, tj osvetljava se dvorište oko crkve a unutar ogra enog dela i to postavljanjem rasvete na sva etiri razli ita kraja oko samog objekta crkve. Tako se osvetljava vanjski deo crkve a i stvara jedna osvetljena zona oko same crkve.

Naziv projekta: Fiksna telefonija u Belom Polju

Sektor: Komunikacije

Vremensko trajanje: 1 godinu (po evši od 2009)

Mesto: Belo Polje - Pe

Budžet: 10.000 €

Cilj projekta:

Otvaranje mreže fiksne telefonije u selu Belo Polje. Sa ubacivanjem fiksne telefonije u selu se poboljšava kvalitet življenja, stvaraju se bolje komunikacijske veze sa članovima porodice koji ne žive na Kosovu. Pored fiksne telefonije tu su i druge usluge, kao internet, kablovska TV i td. Opremanjem zajednice i ovim uslugama pružaju se bolje mogu nosti integrisanja u društvu i ostvarenje uživanja prava za sve podjednako.

Objektivi:

- Opremanje zajednice neophodnim uslugama po pitanju telekomunikacija.
- Poboljšanje telefonskih veza i opremanje i drugim dodatnim savremenijim uslugama.
- Dodatno poja njanje u infrastrukturi i urbanizacija sela kao i zapošljavanje povratnika u ovim institucijama/kompanijama.
- Unapre njanje komunikacija ne samo unutar same zajednice nego i proširenje komunikacijske mreže u ekonomsku i druge koristi.

Korisnici:

Direktni korisnici e biti stanovnici ovog sela kojima e biti poboljšan komunikacioni aspekt kao i ponuda za internet i ostale beneficije.

Pristup:

Seoska mreža e biti povezana sa postoje om fiksnom telefonijom u Pe i. Pružanje mreže e biti u dužini ne ve oj od 500 metara u unutrašnjosti sela.

Naziv projekta: Renoviranje rezervoara za pija u vodu

Sektor: Infrastruktura

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od godine 2009)

Mesto: Belo Polje - Pe

Budžet: 30.000 €

Cilj projekta:

Renoviranje rezervoara za pija u vodu na prirodnom izvoristu koji se nalazi iznad sela i kojom se vodom opskrbljuje jedan tj gornji deo sela koji je na ve oj nadmorskoj visini nego što je pritisak vode iz javnog vodovodnog preduze a "Ujesjellesi" koje opskrbljuje donji deo ovog sela. Ovim projektom se eliminiše nedostatak vode u selu a posebno tokom letnjih vru ina.

Objektivat:

- Eliminišu se redukcije pija e vode u selu pretvaraju i svakodnevni život u povoljnije stanje.
- Poboljšava se opskrba pija om vodom i stvaraju se bolji uslovi za održiv povratak i bolje življenje u Belom Polju.
- Pove ava se uzajamno poverenje srpske zajednice ovog sela i lokalnih institucija kao i pristup javnim službama.
- Poboljšava se aktuelno stanje na aspektu zdravstva, ambijenta, poljoprivrede, društva i td.

Korisnici:

Ovim projektom najpre profitiraju stanovnici ovog sela kroz valjano opremanje pija om vodom. Tako e se eliminiše mogu nost pojavljivanja raznih zaraznih bolesti a posebno onih epidemijskih koje se nemogu brzo lokalizovati. Poboljšava se pitanje ambijenta i poljoprivrede a šta e se pozitivno reflektovati i na ekonomiju, socijalno blagostanje i mnoge druge aspekte me usovno povezane.

Pristup:

Restauracija postoje eg rezervoara za vodu koji je iznad sela, a kog treba proširiti i poja ati kapacitet vode da bi zadovoljio potrebe korisnika te vode.

Naziv projekta: Opremanje i stavljanje u funkciju Doma Kulture

Sektor: Kultura

Vremensko trajanje: 2 godine (s'po etkom 2009)

Mestoi: Belo Polje - Pe

Budžet: 30.000 €

Cilj projekta:

Stvaranje boljih uslova za život na selu stavljanjem u funkciju Doma Kulture u Belom Polju. Istovremeno e se stvoriti bolji uslovi i za povratak mladih u ovom selu kroz pružanje atraktivnijih uslova za održiv povratak.

Objektivi:

- Funkcionisanje Doma Kulture u selu i aktiviranje mladih, žena i starijih na raznim društvenim i ekonomskim poljima.
- Organizovanje kulturnih, sportskih i zabavnih aktivnosti kod mladih sa razli itom etni kom pripadnoš u.
- Unapre enje života u nekoliko svera što rezultira poboljšanjem života uopšte.

Prednosti:

Korisnici ovog projekta e biti stanovnici sela ali i oni koji e se kasnije vratiti. Istovremeno naj eš i direktni korisnici ovog projekta trebaju biti mladi iz srpske zajednice. Kroz opremanje Doma Kulture e se poboljšati aktuelno stanje bezbednosti, integrisanja, saradnje i uzajamnog poverenja.

Pristup:

Po ovom projektu opremi e se Dom Kulture sa adekvatnom opremom, kompjuterima i dodatnim inventarom, stolovima i stolicama i preostalom drugom opremom koja e omogu iti funkcionisanje ovog objekta na najbolji mogu i na in i u ini e ga što korisnijim za organizovanje raznih kulturnih, edukativnih i drugih aktivnosti.

Naziv projekta: Izgradnja terena za mali fudbal

Vremensko trajanje: (po evši od 2009 godine)

Mesto: selo Belo Polje - Pe

Budžet: 12.000 €

Cilj projekta:

Izgradnja jednog terena za utakmice u malom fudbalu, taj teren bi podstakao mlade iz ovog sela da se zadrže ovde u selu i tu organizuju svoj život u budu e. Ovo bi istovremeno podstaklo i održiv povratak ove zajednice u ovom selu.

Objektivi:

- Izgradnja jednog fudbalskog terena za mlade iz ovog sela.
- Stvaranje povoljnijih uslova za povratak mladih.
- Stvaranje uslova za mlade da ovde organizuju svoj normalan život u budu e.

Korisnici:

Ovim projektom profitiraju mladi ovog sela jer im se stvaraju elementarni uslovi za organizovanje jednog normalnijeg života ovde za njih. Tako e profitira i cela zajednica jer se time podsti e održiv povratak i mladih.

Pristup:

Izgradnja jednog terena dimenzija 23 X 42 metara u prostoru školskog dvorišta i pored Doma Kulture u Belom Polju. Ovde je potrebno uraditi poravnanje terena, asfaltiranje istog i ogravanje terena kao i njegovo opremanje prate im potrebnim sredstvima za normalno odvijanje utakmica na doti nom terenu.

3.3 Selo Siga

Selo Siga se nalazi na severnom delu opštine Pe i prostire se od gradskog naselja Lazovi e na jugu pa sve do Radavca na severu. Siga se prostire na gornjoj strani duž puta Pe Rožaje a to je isti put koji ovo sela razdvaja sa selom Vitimirica. Ovo selo je tokom rata bilo potpuno uništeno i prepuno je otpada i ne samo iz ovog sela nego i otpada zapaljenih ku a iz grada i sve je to odba eno u ovom selu bez ikakve organizovanosti i dozvole. Selo je nekad imalo oko 170 stanovnika srpske egip anske zajednice sa preko 300 hektara obradive površine, dok sada su tu izgra ene 34 ku e za vra ene srbe i 15 za egip ane, a svi oni koriste samo 10% obradive zemlje. U ovom selu ima vrlo obradive zemlje koja bi u normalnim uslovima omogu ila zajednici da imaju dobar finansijski prihod. No sada meštani nemaju mogu nost da obra uju svoja imanja i zbog nedostatka sredstava za obradu imanja a i zbog nagomilanog sme a na obradivim površinama.

Naziv projekta: iš enje otpada i postavljanje kontejnera u selu

Sektor: Ambijent

Vremensko trajanje: 6 meseci (po evši od po etka 2009)

Mesto: Siga - Pe

Budžet: 5.000 €

Cilj projekta:

Projekat teži stvoriti jedan ist ambijent u selu, da zaštiti zdravlje stanovnika ovog sela kao i da podigne svest gra ana o održavanju zdrave sredine u mestima gde žive. Istovremeno se sprovodi i zaštita plodnog zemljišta kao i o uvanju ku a i stanovništva.

Objektivi:

- Smeštaj kontejnera za sme e od doma instava.
- Stvaranje jednog zdravijeg društva i o uvanje ambijentalne svijesti kao i higijenske kulture.
- Eliminisanje ilegalnih deponija sme a iz ljudskog okruženja.
- Pružanje odgovaraju ih usluga od strane službi za održavanje ambijenta.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su stanovnici sela Siga kao i cela zajednica. Sa smeštajem kontejnera u selu podi i e se nivo isto e u selu kao i poboljšati uslovi za življenje tu a posebno po pitanju zdravstvene sigurnosti. To se posebno postiže otklanjanjem otpada sa plodnog zemljišta, ostataka ruševina u selu i nelegalnih deponija u korist zdravijeg i normalnijeg ambijenta življenja.

Pristup:

Po ovom projektu treba postaviti 5 kontejnera u selu i po istiti smetlišta, kao i ku e i njive od dnevnog sme a iz ovdašnjih doma instava. Angažovati preuze e "Javna Higijena" za nedeljno pružanje usluga tj za odnošenje sme a iz kontejnera.

Naziv projekta: Ja anje žena posredstvom kurseva

Sektor: Polna ravnopravnost

Vremensko trajanje: 6 meseci (po evši od 2009)

Mesto: Siga - Pe

Budžet: 10.000 €

Cilj projekta:

Ovaj projekat ima za cilj da omogu i ženama srpske zajednice sela Siga da se aktiviraju na poboljšanju sopstvenih i porodi nih životnih uslova na aspektu zaposlenosti. A tako e i podizanja njihovih kapaciteta a šta e ih u initi ravnopravnijim faktorom u porodici a i u društvu uopšte.

Objektivi:

- Ublažavanje nezaposlenosti kod srpske zajednice.
- Pove anje aktivnosti žena kao i njihovo ve e aktiviranje u društvu.
- Angažman žene s'ciljem ublažavanja ekonomskog stanja kao i pove anja me uetni ke saradnje posredstvom trgovine i td.
- Obezbe ivanje održivog povratka zasnovanog na egzistenciji.
- Otklanjanje stalnog zanemarivanja stava žena u odlu ivanju.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su žene povratni ke zajednice koje bi se angažovale u javnom životu a posebno na ekonomskom aspektu oja avaju i porodi ni budžet i doprinose i ekonomskoj sigurnosti. Povratni ka zajednica profitira tako što sa osposobljavanjem ovog dela zajednice višestruko se poboljšava aktuelna situacija u toj zajednici ali i u regionu.

Pristup:

Organizovat e se šnajderski kursevi i druge aktivnosti iz sfere ru ne radinosti kao što su štrikanje, heklanje, itd a gde bi posle tog kursa te žene imale mogu nost da nastave samostalno obavljati te i razne druge srodne poslove. Naravno tu treba uklju iti i kurseve za ženske frizere i tako dalje, kako bi se stvorila šira lepeza zanata za bolju mogu nost zaposlenja ovih žena.

Naziv projekta: Opremanje sela jednim zajedni kim platenikom

Sektor: Poljoprivreda

Vremensko trajanje: 1 godinu (po evši od 2009)

Mesto: Siga - Pe

Budžet: 10.000 €

Cilj projekta:

Ovim projektom se želi podstreknuti seoski napredak u proizvodnji rasada za povr e, a za šta postoje povoljni uslovi da bi bio veoma uspešan poduhvat. Ovim projektom se tako e unapre uje poljoprivredni sektor u ovoj opštini i na adekvatan na in se iskorištavaju obradive površine. Postoje i mogu nosti izvoza ovih proizvoda a posebno za podru je Crne Gore.

Objektivi:

- Zapošljavanje povratnika kao i obezbe ivanje održivosti povratka.
- Unapre enje poljoprivrednog sektora za pe ki region i šire.
- Poboljšanje ekonomskih uslova u ruralnim krajevima posredstvom proizvodnje prirodnih i zdravih proizvoda.
- Promovisanje lokalnih proizvoda i van granica.
- Proizvodnja i plasman na tržištu sveže i prirodno zdrave hrane sa povoljnim i pristupa nim cenama.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su svi žitelji sela a posebno povratni ka zajednica koja e se sama angažovati u proizvodnji i plasmanu na doma em i vanjskom tržištu. Tako e i ostali gra ani kao konzumatori profitiraju jer im se pružaju sveži, prirodni i zdravi proizvodi sa prihvatljivijom cenom u skladu sa aktuelnim ekonomskim stanjem a i bez obzira na sezonsko vreme.

Pristup:

Projekat predvi a izgradnju 3 platenika u selu i organizovanost zajednice da upravljaju ovim razvojnim poljoprivrednim projektom. Platenicima e menadžirati grupa farmera ija e plodna zemljišta biti obuhva ena ovim produktivnim projektom.

Naziv projekta: Izgradnja Doma Kulture i selu Siga

Sektor: Kultura

Vremensko trajanje: 1 godina (po evši od godine 2009)

Mesto: Siga - Pe

Budžet: 50.000 €

Cilj projekta:

Izgradnja ovog objekta e služiti za oboga ivanje svakodnevnih kulturnih i drugih aktivnosti. Tako e i za razne sastanke ovdašnje zajednice te zajedni ke aktivnosti u cilju normalizacije svakodnevice. Posebna korist e biti mladima kojima e se ovim omogu iti da realizuju mnoge svoje napredne i korisne ideje.

Objektivi:

- Podizanje nivoa kulturnih i zabavnih aktivnosti u Sigi.
- Izgradnja Doma Kulture za povratni ku zajednicu.
- Unapre enje uzajamne saradnje izme u povratni ke zajednice i i lokalnih institucija.
- Podrška manjinskim zajednicama na kulturnom aspektu.
- Stvaranje uslova za saradnju sa drugim zajednicama na kulturnom i zabavnom aspektu.
- Kreiranje uslova za održiv povratak za mlade iz srpske zajednice.

Korisnici:

Sa izgradnjom Doma Kulture u Sigi direktni korisnici su stanovnici sela Siga, ne zaobilaze i ni druge zajednice jer se ovim objektom stvaraju uslovi za saradnju posebno mladih iz razli itih zajednica koje žive u ovom selu i okruženju.

Pristup:

Izgradit e se objekat za o uvanje kulture za ovu zajednicu. Postoji mogu nost i za adaptiranje nekog ve postoje eg objekta. Novi objekat treba biti jednospratnica sa 150 kvadratnih metara gde bi postojale prostorije za aktivnosti i kancelarije i za druge potrebe zajednice.

3.4 Selo Goraždevac

Goraždevac je selo koje je 7 km udaljeno od grada Pe i. Ovo selo je jedno od ve ih sela u pe koj opštini i u ve em procentu je nastanjeno sa pripadnicima srpske zajednice. Stanovnici ovog lokaliteta nisu se uopšte iseljavali do sada. Selo ima ve i broj stanovnika obuhvataju i tu i mlade koji u zna ajnijem broju žive ovde. Goraždevac ina e ima osnovnu školu a i srednju i to sa nekoliko smerova, svi prosvetni radnici su pripadnici srpske zajednice naravno kao i sami u enici koji poha aju ovu nastavu. Ovde naravno postoji i podkancelarija lokalne vlasti, podstanica Kosovske Policije sa oko 15 policajaca, ambulanta familijarne medicine sa nekoliko specijalista i oko 20 zaposlenih. Postoji i Dom Kulture u ijem sastavu je smešten i lokalni radio Radio Goraždevac. Tako e u selu Goraždevac za razliku od ostalih mesta sa ovom zajednicom kulturni život mladih je organizovaniji, postoje i omladinski centri pa i centri koji se staraju o aktivnostima žena sa raznovrsnim delatnostima kao što su ru ni radovi i druge aktivnosti koje omogu avaju angažman žena i u ovom mestu.

Naziv projekta: Projekat emancipacije žena

Sektor: Polna ravnopravnost

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od 2009)

Vendi: Goraždevac - Pe

Budžet: 4.000 €

Cilj projekta:

Projekat teži tome da emancipira ženu posredstvom treninga, edukacije i ostalih formi kako bi se podigao nivo njihovog u eš a u odlu ivanju i ve em angažmanu u javnom životu. Samo angažovanje žena stvara mogu nosti za razne društvene promene potrebne sadašnjem društvu.

Objektivi:

- Podizanje svesti kod žena o ulozi i zna aju žene u sadašnjem društvu.
- Ja anje žene za razne samoinicijative.
- Stvaranje preduslova za razvoj i emancipaciju.
- Adekvatna podrška žene za u eš e u odlu ivanju.
- Da žena bude nosioc raznih ideja i relevantan faktor u javnom i društvenom životu ovog mesta.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su žene iz srpske zajednice u selu Goraždevac a samim time i celo društvo. Ovaj projekat tako e je obe avaju i i može biti koristan za podsticanje projekata za me uetni ku saradnju u svim sferama javnog života od opšteg interesa za zajednicu.

Pristup:

Nekoliko treninga održati sa ženama i curama sela Goraždevac kako bi se reanimirale javne aktivnosti žena. Na ovim treninzima one e se profesionalno osposobiti i ovladati raznim veštinama i kursevima koji e biti od zna aja za ja anje uloge i pozicije žene u društvu.

Naziv projekta: Restauracija Doma Kulture u Goraždevcu

Sektor: Kultura

Vremensko trajanje: 2 godine (s'po etkom od 2009 godine)

Mesto: Goraždevac - Pe

Budžet: 10.000 €

Cilj projekta:

Poboljšanje izgleda mesta kako i iskorištavanje mogu nosti za razne aktivnosti u korist mladih. Istovremeno se ovime i ja a sama zajednica po raznim pitanjima.

Objektivi:

- Organizovanje kulturnih aktivnosti.
- Stimulisanje mladih da se organizuju umetni ke aktivnosti, otvaraju izložbe i td.
- Aktiviranje mladih ovog sela za raznovrsne aktivnosti od koristi za zajednicu.
- Ure enje infrastrukture i ambijenta u centru sela.

Korisnici:

Korisnicu ovog projekta su svi stanovnici sela Goraždevac koji e stavljanjem u funkciju ovog Doma Kulture profitirati aktivnostima koje se budu sprovodile u selu. Direktniji korisnici ovog projekta e biti mladi kojima e se pružiti mogu nost da raznim aktivnostima da obogate svoju svakodnevicu kulturno-umetni kim sadržajem.

Pristup:

Bi e renoviran Dom Kulture. Postoje i objekt u centru sela je upotrebljiv ali iziskuje neke elementarne popravke i ure enja jer duže vremena se ne koristi adekvatno. Dakle unutrašnjost ima potrebu za manje ure enje, za sanitarni vor, za moleraj unutrašnjosti objekta i sli no.

Naziv projekta: Izgradnja terena za mali fudbal

Sektor: Omladina

Vremensko trajanje: 9 meseci (po evši od godine 2009)

Mesto: Goraždevac - Pe

Budžet: 15.000 €

Cilj projekta:

Izgradnja terena za Mali Fudbal za omladinu zajednice u selu Goraždevac. Omladina će imati mogućnost da realizuje sportske aktivnosti u svim godišnjim dobima bez obzira na vremenske prilike.

Objektivi:

- Aktiviranje mladih u raznim sportskim disciplinama.
- Udaljavanje mladih od negativnih pojava i obogaćivanje njihove svakodnevne kreativnijim i plemenitijim aktivnostima.
- Osnaživanje mladih u iznalaženju mogućnosti i ostvarenju pozitivnih ideja i aktivnosti.
- Stvaranje boljih uslova za mlade koji se bave ovim plemenitim sportovima i sličnim aktivnostima.

Korisnici:

Od ovog projekta će se koristiti mladi iz srpske zajednice, tako će i učenici osnovne i srednjih škola u selu jer će se stvoriti povoljniji uslovi za razvoj slobodnih sportskih aktivnosti i to za sve uzraste.

Pristup:

Po ovom projektu će se izgraditi sportski teren koji treba biti pokriven zbog raznovrsnosti meteoroloških prilika i tome slično. A tako će realizacijom ovog projekta mladi će imati mogućnost da organizuju razne fudbalske i druge turnire pa čak i multietničkog karaktera.

Naziv projekta: Jačanje ženskih centara radi samoodrživosti

Sektor: Polna ravnopravnost

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od 2009)

Mesto: Goraždevac - Pe

Budžet: 5.000 €

Cilj projekta:

Opremanje sredstvima za krojenje i šivenje, frizeraj i druge ženske zanate kako bi se osigurala samoodrživost centra koji kultivira tradicionalne ženske rukodelinosti. Organizovanje raznih aktivnosti kako bi se pomogle stare i samohrane žene koje ne uživaju porodično a niti institucionalno staranje.

Objektivi:

- Obezbeđivanje ženskog centra sa materijalima za šivanje i mašine.
- Opremanje centra sa sredstvima za kurseve ženskog frizera.
- Osposobljavanje na raznim aspektima za samoodrživost centra.
- Stvaranje boljih uslova za starije i nezbrinute žene.
- Institucionalna podrška, briga o starim ženama i onim nezbrinutim.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su uglavnom žene, one u poznijim godinama koje nemaju nikakvu podršku i niti li na finansijska primanja. Tako će korisnici mogu biti sve žene i devojke koje pokazuju interesovanje za razne kurseve koji im u budućnosti mogu stvoriti uslove za bolji finansijski stanje.

Pristup:

Ženski centar u selu Goraždevac će biti materijalno podržan sredstvima za rad na terenu i da centar aktivira sve svoje postojeće kapacitete i omogući angažman i zbrinjavanje ženske populacije u ovoj zajednici ne samo iz Goraždevca nego i iz ostalih okolnih sela.

Naziv projekta: Uređenje korita kanala za navodnjavanje

Sektor: Poljoprivreda

Vremensko trajanje: 3 meseca (po evši od godine 2009)

Mesto: Goraždevac - Pe

Budžet: 10.000 €

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj uređenje korita kanalu za navodnjavanje a koji bi mogao poslužiti za razvoj poljoprivrednog aspekta u selu za obradive površine u blizini sela.

Objektivat:

- išćenje i opravka kanala za navodnjavanje plodnih imanja ovog sela.
- Uređenje infrastrukture za stanovnike sela Goraždevac.
- Proširenje postojećeg kanala i pojanje kapaciteta vode kojom se navodnjavaju imanja.
- Pobošljanje uslova u poljoprivredi.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta e biti stanovnici ovog sela. Ovim projektom e zajednica imati poboljšane mogućnosti za razvoj poljoprivrednih kultura i boljeg proizvoda. Ovim profitiraju i ratari okolnih sela, obzirom da se upravo ovim kanalom navodnjavaju i ostala sela koja se nalaze u blizini.

Pristup:

Realizacijom ovoga projekta kojim se uređuje korito kanala, a naravno uređuje i ono mesto gde se ova voda kanalom odvaja od reke. Tako e taj kanal se išćiti a potom i proširuje kako bi zadovoljio postojeće potrebe ovog sela a i bez rasipanja odvodio vodu i do daljih zona koje se navodnjavaju ovim kanalom.

3.5 Naselje Lazovi e

Naselje Lazovi e se nalazi na severoistoku grada Pe i a u blizini raskrsnice magistralnog puta koji vode za Rožaje, Mitrovicu i Prištinu, naspram objekta srednje ekonomske škole. Ovo naselje je deo urbanog gradskog prostora. Svi žitelji naselja poseduju u blizini plodna imanja koja su uglavnom u tzv Pe kom Polju kao i pašnjake i šume iznad naselje na obližnjim planinama. Svi stanovnici naselja su pre rata bili zaposleni u raznim institucijama i ovo naselje se po obrazovanosti išće u odnosu na ostale fokus grupe. Momentalno je izgrađeno 20 kuća a sa oko 10 doma instava koja stalno žive ovde u svojim kućama sa po jednim ili dva člana. Integrisani su u društvu i koriste svoja moguća prava koja pruža aktuelni sistem. Profitirali su od DRC-a sa izgradnjom kuća i projektom socializacije kroz treninge i informativne posete institucijama koje su od značajne važnosti za njih i vezane za njihovu zajednicu.

Naspov projekta: Izgradnja objekta za osnovnu školu u naselju

Sektor: Obrazovanje

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od godine 2009)

Mesto: Lazovi e - Pe

Budžet: 130.000 €

Cilj projekta:

Da se izgradi osnovna škola za razrede od predškolskog pa do završetka etvrtog razreda obrazovanja na oba jezika (albanski i srpski) zato što postoje a škola Džemal Kada u Pe i i 7 Septembar iz Vitimirice su predaleko i putovanje je previše rizi no zbog komunikacijskih opštih uslova.

Objektivat:

- Stvaranje boljih uslova za obrazovanje mladih iz manjinskih pa i ve inske zajednice iz ovog naselja.
- Pобоljšanje mogu nosti i i uslova za održiv povratak.
- Podizanje nivoa integrisanosti srpske zajednice u svim sferama kosovskog društva.
- Otvaranje novih radnih mesta za sve zajednice koje bitišu u ovom gradskom naselju.
- Eliminisanje saobra ajnog rizika i vremenskih neprilika za decu koja pohaaju u dosadašnjim dveju navedenim udaljenim školama.

Korisnici:

Direktno profitiraju u enici nižih razreda osnovnih škola i to iz obe zajednice. Istovremeno korisnici projekta e biti svi roditelji đaka koji e pohađati ovu školu a tako e i oni koji e se zaposliti kao predava i nastave u ovom predvi enom objektu.

Pristup:

U okviru ovog projekta treba se izgraditi školski objekat koji e ispunjavati uslove za ake od predškolskog uzrasta pa do etvrtog razreda osnovnog obrazovanja. Škola treba biti jednospratna sa etiri odeljenja za nastavu, kabinet i nastavni ku salu.

Naziv projekta: Postavljanje kontejnera za sme e

Sektor: Ambijent

Vremensko trajanje: 3 meseca (po evši od 2009 god.)

Mesto: Lazovi e - Pe

Budžet: 3.000 €

Cilj projekta:

Projekat teži ostvariti jedan istiji i zdraviji ambijent u naselju kao i da zaštiti zdravlje žitelja ovog naselja uglavnom sa injeno od srpske a i ostalih zajednica uklju uju i i ve insku.

Objektivi:

- Postavljanje kontejnera za sme e.
- Stvaranje jednog zdravijeg društva kroz o uvanje ambijenta i isto e.
- Š enje naselja od strane ovih žitelja i ispoštovanje obaveza prema preduze u koje se stara o ambijentu u ovom naselju.
- Pružanje boljih usluga za održavanje ambijenta.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su meštani naselja Lazovi e i pripadnici srpske i albanske zajednice koji su stalno nastanjeni u ovom naselju. Sa smeštajem kontejnera u naselju e se podi i nivo isto e i stvori e se uslovi za bolji i bezbedniji život u ovom naselju.

Pristup:

Po ovom projektu treba smestiti 5 kontejnera u naselje Lazovi e, sprovesti generalno iš enje naselja i otkloniti ilegalne deponije koje se nalaze u naselju. Tako e e se angažovati i komunalno preduze e "Javna Higijena" koje e ubudu e redovno pružati svoje usluge ovom naselju u kome uglavnom bitišu srpska i albanska zajednica premda u manjem broju zastupljene si i ostale manjinske zajednice.

Naziv projekta: Asfaltiranje puta Lazovi e - Brestovik

Sektor: Infrastruktura

Vremensko trajanje: 2 godine (s'po etkom od 2009 godine)

Mesto: Lazovi e - Pe

Budžet: 200.000 €

Cilj projekta:

Ovaj projekat ima za cilj poboljšanje infrastrukturnih uslova za žitelje naselja Lazovi e kako bi im ovaj put omogućio pristup drugim selima iste zajednice a i pružio druge razvojne mogućnosti.

Objektivi:

- Stvara se mogućnost iskorištavanja postojećeg školskog i drugih objekata sa srpskom zajednicom sela Brestovik.
- Poboljšanje životnih uslova za sve stanovnike kako one koji su već tu a tako i onih koji se tek trebaju vratiti.
- Stvaranje boljih uslova za obavljanje poljoprivrednih obaveza.
- Poboljšanje infrastrukture u ruralnim područjima.

Korisnici:

Svi stanovnici koji žive u ovom naselju kao i dva neposredna sela su podjednako profiteri izgradnjom ovog puta. Ovaj put inače je prečica za ova sela a i pešacima pruža sigurnost i skraćuje put jer se izbegava glavni magistralni put koji ne pruža niti minimalno bezbedne uslove za pešake a i puno je dalji. Korisnici ovog predviđenog projekta podjednako sve zajednice jer su ovim putem svi u gotovo podjednakoj meri obuhvaćeni.

Pristup:

U okviru ovog projekta predviđa se asfaltiranje puta koji povezuje naselje Lazovi e sa selima Siga i Brestovik. Takođe je važno i skraćivanje ovog puta koji veže sa samim gradom. Put je inače dužine 2 km a širok do 5 metara i bio bi idealno rešenje za puno stvari ovih žitelja a i same planske infrastrukture grada.

Naziv projekta: Uključenje u fiksnu telefoniju naselja Lazovi e

Sektor: Komunikacije

Vremensko trajanje: 1 godinu (sa po etkom od 2009)

Mesto: Lazovi e - pe

Budžet: 30.000 €

Cilj projekta:

Opremanje žitelja sela fiksnom telefonijom a što će poboljšati životne uslove kao i pružiti i druge mogućnosti kao što su povezivanje na internet mrežu ili kablovsku televiziju i tome slično. Tako bi se otklonio problem lošeg signala u ovom području i to svih mobilnih telefonskih mreža.

Objektivi:

- Opremanje žitelja fiksnim telefonima sa kvalitetnijim vezama i pristupa nižim cenama.
- Paketi fiksne telefonije nude i dodatne ponude kao što su internet veze, kablovska televizija sa širokim izborom programa i td.
- Sigurnije veze jer mobilni telefoni u ovom području imaju lošu konekciju bez obzira na poreklo provajdera.

Korisnici:

Povratnik srpska zajednica koja bitiše u naselju Lazovi e bi se okoristila telefonskim komunikacijama koje su pouzdanije a i pružaju dodatne i raznovrsne usluge. Takođe i druge zajednice koje žive tu imaju iste želje i potrebe. Isto tako i PTK profitira sa povećanjem broja konzumatora njihovih usluga koje pruža.

Pristup:

Ovim projektom se predviđa rasprostiranje fiksne telefonske mreže u naselju Lazovi e. Ovde je rečeno postoje oja telefonskoj mreži koja se treba instalirati 300 metra u dubini spomenutog naselja i tako zadovoljiti potrebe zajednice kojima je jedan deo porodice ostao u Srbiji i telefonske veze su jedino komunikacijsko sredstvo pa samim time i nužno.

Naziv projekta: Ure enje kanalizacije u naselju Lazovi e

Sektor: Infrastruktura

Vremensko trajanje: 6 meseci (po evši od godine 2009)

Mesto: Lazovi e - Pe

Budžet: 100.000 €

Cilj projekta:

Stvaranje povoljnijih uslova življenja srpskoj zajednici koja je naseljena u naselju Lazovi e kao i rešiti problem fekalnih voda i otkloniti rizik od epidemija. Nedostaje javna kanalizacija gde bi se slivale fekalne vode a gde bi bile priklju ena sva doma instva ovog naselja, projekat bi otklonio postoje u opasnost po zdravlje ovdašnjih žitelja bez obzira na etni ku i druge pripadnosti.

Objektivi:

- Rešavanje problematike nedostatka kanalizacije u naselju.
- Stvaranje uslova za bolji i ure eniji život zajednice u naselju.
- Uklju ivanje svih doma instava u gradsku kanalizacionu mrežu.
- Zaštita zdravlja žitelja naselja od smrada i drugih negativnih efekata koje prouzrokuju crne vode.

Korisnici:

Stanovnici naselja a posebno srpska zajednica kao i druge zajednice koje žive u ovom naselju, pošto još uvek nisu rešili problem nedostatka gradske kanalizacije. Tako e sa uvo enjem kanalizacione mreže preventivno e se zaštititi zdravlje žitelja a posebno dece koja žive ovde i to od raznih infekcija, smrada i drugih negativnih efekata kao posledice nedostatka navedene infrastrukture.

Pristup:

Po ovom projektu treba po eti sa iskopavanjem kanalizacije u naselju i onda nastaviti i priklju iti postoje oje kanalizacionoj mreži. Dužina kanalizacije je nekih 3 km, a prostira e se preko celog prostora naselja preko individualnog povezivanja vorova sa opštom glavnom mrežom.

3.6 Grad Pe

Srpska zajednica u samom gradu vra ena je u nekoliko naselja, kao što je recimo naselje Lazovi a a koje je posebna fokus grupa zbog ve e koncentracije povratnika a ujedno i najve a grupacija povratka u samom gradu. Izuzev spomenute fokus grupe najve a koncentracija povratnika je u blizini naselja "7 Septembar" kao i uz dva glavna puta koji vode ka glavnoj gradskoj bolnici a i u delovima u centru grada. Problematike sa kojima se susre e ova zajednica u gradu Pe i su mnoge pošto je nezaposlenost na visokom stepenu, a za razliku od ostalih fokus grupa ove zajednice oni ne poseduju poljoprivredna imanja ve su uvek zavisili od radnih mesta u institucijama te je s'toga teško stvoriti bolje uslove za njih. Što se pak ti e obrazovanja sva deca školskog uzrasta su u Srbiji i tamo nastavljaju svoje obrazovanje a ovde dolaze samo tokom sezone letnjih raspusta. Pretvaranjem zanatstva u kolektivni karakter i takva inkorporacija u institucionalnu razvojnu strategiju je jedina mogu nost za ovu fokus grupu. Klju na problematika ove srpske zajednice iz užeg dela grada je što jedino može tipovati na uklju ivanje na javnim radnim mestima i to pod uslovom da ima upražnjenih mesta, ili sopstvenom finansijskom samoinicijativom.

Naziv projekta: Izgradnja kamenoreza ke radnje

Sektor: Zapošljavanje

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od 2009 god.)

Mesto: Pe

Budžet: 60.000 €

Cilj projekta:

Projekat teži tome da uti e na poboljšanju ekonomskog razvoja i ublažavanju nezaposlenosti kod povratni ke srpske zajednice u gradu. Sem toga ovim projektom se pomaže renoviranje porušenih i ošte enih grobnica i spomenika i ostvaruje izgradnja uzajamnog poverenja me u povratnicima i institucijama.

Objektivi:

- Udruživanje sredstava i profesija raznih profila za izlazak na tržište sa svojim specifi nim proizvodima i uslugama kao kompatibilna struktura.
- Poboljšanje ekonomskih uslova za povratni ku zajednicu koja živi u užim i urbanim delovima grada.
- Osnaživanje zajednice posredstvom zapošljavanja i stvaranja boljih uslova za materijalnu zbrinutost i održivost povratka.
- Restauracija porušenih i ošte enih grobnica i spomenika srpske zajednice.

Korisnici:

Od ovog projekta e se okoristiti žitelji srpske zajednice koji žive u samom gradu Pe i. Ovaj projekat e poboljšati ugled i izgled ovog grada te uzdi i univerzalne civilizacijske vrednosti ovog grada.

Pristup:

Realizacijom ovog projekta najpre e se restaurirat objekti sa manjim ošte enjima a potom ostali. Naravno nedostaju neka sredstva za normalno funkcionisanje ovog preduze a a koja e poslužiti kao baza ekonomskog za e a u napretku srpske zajednice u gradu Pe i.

Naziv projekta: Gajenje lekovitog bilja i rasada za cve e

Sektor: Ekonomski razvoj

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od 2009 godine)

Mesto: Pe

Budžet: 15.000 €

Cilj projekta:

Kultiviranje i prerada lekovitog bilja te proizvodnja rasada za cve e. Projekat bi pomogao u ublažavanju nezaposlenosti i ekonomski oja ao nekoliko porodica koje bi udruženo radile na sprovedbi ovog projekta.

Objektivi:

- Udruživanje znanja i radne snage nekoliko žitelja koji bi se bavili kultiviranjem cve a i raznog lekovitog bilja,
- Iskorištavanje postoje ih resursa kao što su profesionalnost i radna snaga.
- Ublažavanje nezaposlenosti kod srpske povratni ke zajednice a posebno kod socijalnih slu ajeva.
- Podsticaj i promocija lokalnih proizvoda i podsticaj ekonomskog razvoja sredine.

Korisnici:

Ovim projektom direktno profitiraju porodice srpske zajednice koje nemaju nikakvih materijalnih prihoda. A tako er obogati se tržište brojem i kvalitetom proizvoda, a tako e preko pristupa nosti cene poboljša se životni standard gra ana kao potencijalnih konzumatora i td.

Pristup:

Na osnovi ovog projekta odre en broj ljudi e gajiti navedeno bilje udruženi u zadružno preduze e sa adekvatnim menadžerskim strukturama. lanovi preduze a e biti oni koji i ulažu nešto u njega kao npr znanje, sredstva, prostor i td.

Naziv projekta: Otvaranje preduzeća za proizvodnju slatkiša

Vremensko trajanje: 1 god. (i to po evši od 2009 godine)

Mesto: Pe

Budžet: 30.000 €

Cilj projekta:

Stvaranje boljih ekonomskih uslova za zajednicu i aktiviranje žena u jednoj mini fabrici slatkiša.

Objektivi:

- Institucionalna podrška inicijative žena iz srpske zajednice i materijalno obezbeđivanje egzistencije za njihove porodice.
- Osiguravanje socijalnog blagostanja srpskoj povratnici koja zajednici i integrisanje u svim društvenim sferama
- Stimulisanje proizvodnje prirodne i zdrave domaće hrane.
- Stimulisanje malih preduzeća kako odgovarajućom strategijom za efikasan ekonomski razvoj.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su porodice koje su sa stalnim boravkom u mestu povratka. A najdirektniji korisnici projekta su žene iz srpske povratničke zajednice koje su neposredno uključene u aktivnosti projekta.

Pristup:

Izgradnjom jedne ovakve mini fabrike za šta ve zajednica poseduje prostor na odgovarajućoj lokaciji. Projekat predviđa opremanje potrebnim sredstvima za ovu proizvodnju, kao i osposobljavanje postojećeg kadra za novu tržišnu.

3.7 Selo Ljevoša

Selo Ljevoša se prostire na zapadnom delu pečke opštine, i to 2 km udaljeno od Pečke Patrijaršije u nedrima Prokletijskih planina. U ovom selu živi preko 30 porodica uglavnom pripadnika srpske zajednice a koji se uglavnom susreću sa raznim poljoprivrednim, socijalnim i infrastrukturnim problematikama. Seoski putevi su puno oštećeni i nedostaje razna infrastruktura kao što su ambulanta koja se valjano pružati lekarske usluge, takođe škole i obrazovne ustanove a naravno i objekti za kulturu i sport i td. Ovde se uglavnom živi od socijalne pomoći, penzionih i drugih davanja a žitelji su mahom stara i bolesna lica jer su oni mladi prinuđeni da žive u Srbiji zbog nedostatka elementarnih uslova za život od 1999 otkad su iseljeni.

Naziv projekta: Izgradnja brane za zaštitu od poplava

Sektor: Sigurnost

Vremensko trajanje: 1 godine (po evši od 2009 godine)

Mesto: Ljevoša - Pe

Budžet: 10.000 €

Cilj projekta:

Izgradnja betonskih brana koje štite selo od nabujalih bujica koje se stvaraju od raznih padavina akumuliranih sa planina koje su uz samo selo i mogu prouzroiti velike materijalne štete. Ove brane zaustavljaju nalet vode i erodiranog mulja od kog se mora štiti selo jer je izloženo nemilosti bujica nalaze i se na samom dnu spomenutih planina.

Objektivi:

- Spremanje razaranja od bujica i poplave meteoroloških voda.
- Obezbeđivanje stanovnika od rizika erodiranja zemlje koje podstiču i mogu dovesti do poplave sa planina.
- Stvaranje normalnih uslova i sigurnijeg života za ovu zajednicu.
- Pokazivanje razumijevanja i institucionalne odgovornosti spram ove ozbiljne problematike.

Korisnici:

Korisnici direktni su svi stanovnici sela koji će imati veću sigurnost od svake prirodne i druge nepogode pa tako i od ovih mogućih poplava.

Pristup:

Treba popraviti 2 brane koje će amortizovati navale vode i mulja. Odgovarajuće brane bi bile izgrađene od betona u dužini 40m a debljine od 1 X 1,5 metara.

Naziv projekta: Asfaltiranje i otvaranje puta

Sektor: Infrastruktura

Vremensko trajanje: 9 meseci (po evši od 2009)

Mesto: Ljevoša - Pe

Budžet: 200.000 €

Cilj projekta:

Poboljšanje životnih uslova zajednici sela Ljevoša koje je za sada naseljeno sa samo nekoliko pripadnika srpske zajednice. Ovaj projekat ima za cilj poboljšanje infrastrukturnih uslova u selu Ljevoša i tako obezbediti bolje uslove za održiv povratak.

Objektivi:

- Stvaranje boljeg pristupa gradu zajednici ovog mesta.
- Uređenje putne infrastrukture sela.
- Ostvarivanje boljih uslova za održiv povratak srpske zajednice u selu Ljevoša.

Korisnici:

Profitirajuće žitelji sela jer će im asfaltiranjem seoskog puta poboljšati se životne uslove i pružiti razne razvojne mogućnosti. Istovremeno koristi se i sa aspekta ruralnog i ekonomskog razvoja jer je ovo selo poznato po vinogradima i drugim proizvodima i povrćem visokog kvaliteta.

Pristup:

U okviru ovog projekta treba biti asfaltiran put koji povezuje selo Ljevošu i grad Pešćenica a dužina trase je 1,2 km a širina puta oko 3 metra. Tako će se i uraditi otvaranje sporednih puteva u istom selu. Uređenjem spomenutih puteva poboljšati će se pristup gradu i za ovu zajednicu, kao i mogućnost obavljanja ratarskih poslova u selu. A tako će biti lakše obavljati i druge neophodne poslove za samu zajednicu.

Naziv projekta: Izgradnja multi-funkcionalnog objekta u Ljevoši

Sektor: Kultura, obrazovanje, zdravstvo

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od 2009)

Mesto: Ljevoša - Pe

Budžet: 200 000 €

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj izgradnju jednog multi-funkcionalnog objekta u selu Ljevoša gde bi se realizovale razne aktivnosti iz kulture, obrazovanja i zdravstva, a što bi poboljšalo uslove bitisanja za samu zajednicu.

Objektivi:

- Obezbe ivanje jednog objekta za raznovrsne aktivnosti kao, kultura, zdravstvo, obrazovanje i td.
- Organizovale bi se razne izložbe ženskih rukotvorina, sajmovi doma ih poljoprivrednih proizvoda i td.
- Realizuje se elementarno pravo za obrazovanje i napredovanje.
- Unapre enje zabavnog života za mlade, muzi ke ve eri, razne proslave, šahovski turniri, stonog tenisa i td.
- Ja anje žena ove zajednice preko raznih kurseva i ru nih radinosti.

Korisnici:

Svi stanovnici sela Ljevoše bi bili direktni korisnici bez obzira dal su to mladi, odrasli ili žene, tako da u okviru ovog projekta mogu profitirati i žitelji okolnih mesta u eš em u ovdašnje manifestacije koje e biti organizirane.

Pristup:

Izgradit e se jedan multi-funkcionalni objekat u selu u okviru kog e biti smestena ambulanta familijarne medicine, seoska osnovna škola do etvrtog razreda. A drugi deo objekta bi e korišten za kulturnu i žensku rukotvorine. Kulturni aspekt se odnosi na aktivnosti koje e sprovoditi ljudi, žene i mladi iz ovog sela, pa i iz ostalih sela. Objekat treba biti dvospratni sa kvadraturom od 350 metara, i bi e opremljen sa svim neophodnim sredstvima za funkcionisanje.

Naziv projekta: Fiksna telefonija u selu Ljevoši

Sektor: Komunikacije

Vremensko trajanje: 1 godinu (po evši od 2009)

Mesto: Ljevoša - Pe

Budžet: 10.000 €

Cilj projekta:

Otvaranje mreže fiksne telefonije u selu Ljevoša. Sa ubacivanjem fiksne telefonije u selu se poboljšava kvalitet življenja, stvaraju se bolje komunikacijske veze sa lanovima porodice, mogu nost povezivanja na internet kao i druge mogu nosti.

Objektivi:

- Opremanje zajednice neophodnim uslugama po pitanju telekomunikacija.
- Poboljšanje telefonskih veza i opremanje i drugim dodatnim savremenijim uslugama.
- Dodatno poja anje u infrastrukturi i urbanizacija sela.
- Unapre enje komunikacija ne samo unutar same zajednice nego i proširenje komunikacijske mreže u ekonomsku i druge koristi.

Korisnici:

Direktni korisnici e biti stanovnici ovog sela kojima e biti poboljšan komunikacioni aspekt kao i ponuda za internet i ostale beneficije.

Pristup:

Seoska mreža e biti povezana sa postoje om fiksnom telefonijom sa gradskom mrežom u Pe i. Pružanje mreže e biti u dužini ne ve oj od 500 metara a dokle ona ve postoji u Ljevoši.

3.8 Selo Brestovik

Selo Brestovik se nalazi na severnoj strani grada Pe i i grani i se selima Siga, Lipa i Vitomirica. Brestovik je oko 4 km udaljen od urbanog dela grada Pe i. Ovde je do sada izgra eno 70 ku a gde trenutna ima oko 100 žitelja. Pre rata broj stanovnika ovog sela je bio puno ve i. Sada u selu nema zaposlenih u javnim institucijama i meštani uglavnom žive od socijalnih primanja kako i od pomo i lanova porodice koji žive i rade van Kosova. Jedan ve i deo ljudstva iz ove zajednice je ove godine zapo eo sa obra ivanjem plodnih poljoprivrednih površina kako bi postigli imati jedan bolje organizovan život ovde. Selo ina e poseduje dobru pija u vodu i zadovoljavju u infrastrukturu za navodnjavanje, tako e i strujom su opremljeni a i imaju asfaltiran put kroz selo. Tako da ima solidne predispozicije za poljoprivredni i drugi razvoj zajednice i sela.

Naziv projekta: Izgradnja Doma Kulture

Sektor: Kultura

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od 2009 godine)

Mesto: Selo Brestovik - Pe

Budžet: 50.000 €

Cilj projekta:

Izgradnja doma Kulture u selu Brestovik bi poboljšala životne uslove ovoj zajednici posebno na kulturnom aspektu o uvanja kulture i tradicije srpske zajednice na ovim podru jima.

Objektivi:

- Aktiviranje zajednice posredstvom organizovanja raznih zabavnih aktivnosti.
- Oživljavanje kulturnog i sportskog života u selu Brestovik.
- Stimulisanje povratka mladih a što je uslova za održiv povratak.
- Integrisanje zajednice posredstvom aktivnosti gde se mogu uklju iti i druge zajednice.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta e biti mladi iz povratni ke zajednice, njihovi roditelji i cela zajednica uopšte. Oni e imati mogu nost da koriste ovaj objekat kroz razne zabavne, sportske, kulturne i druge aktivnosti.

Pristup:

Izgradnjom doma kulture stvori e se bolji uslovi življenja i rekreacije u ovom selu a posebno mladima za svake prilike. Objekat e biti jednospratni i dimenzija nekih 150 kvadratnih metara, sa salom za sastanke i salom za ve e aktivnosti po potrebi zajednice. Tako er uz izgradnju Dom treba i poremiti elementarnim sredstvima za funkcionisanje.

Naziv projekta: Izgradnja centra za
familijarnu medicinu

Sektor: Zdravstvo

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od
2009)

mesto: Selo Brestovik - Pe

Budžet: 50.000 €

Cilj projekta:

Otvoranje Centra Familijarne Medicine u selu
sa ciljem da se stvore bolji uslovi zdravstvene
zaštite za stanovnike sela Brestovik i okolnih
sela koja se nalaze u blizini i ne poseduju ovu
ustanovu.

Objektivi:

- Stvaranje boljih zdravstvenih uslova za
razne zajednice koje žive u ovom selu i
okolo njega.
- Stvaranje boljih uslova za održiv
povratak srpske zajednice kao i
normalnijih životnih uslova za sve.
- Zapošljavanje nekoliko osoba iz
povratni ke zajednice.
- Ostvarivanje me uetni ke saradnje i
pokazivanje požnje prema manjinskim
zajednicama.
- Poboljšanje infrastrukturnog stanja u
ruralnim delovima pe ke opštine.

Korisnici:

Ovim projektom direktno pofitira e žitelji sela
Brestovik sa posebnim naglaskom srpska
zajednica gde e i biti smešten ovaj
zdravstveni centar. Tako e e profitirati i ostale
zajednice iz ovog i okolnih sela kojima e
pristup biti povoljniji ovom zdravstvenom
objektu zbog blizine i td.

Pristup:

Realizacijom ovog projekta i izgradnjom
Centra Familijarne Medicine e se stvoriti
povoljniji uslovi i ve a zdravstvena sigurnost
ne samo povratni ke zajednice ovog sela nego
i drugih kojima je bliži ovaj objekat nego oni
iste namene koji se nalaze u samom gradu ili
u udaljenijim mestima.

Naziv projekta: Ja anje u poljoprivrednoj
mašineriji

Sektor: Poljoprivreda

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od
2009)

Mesto: selo Brestovik - Pe

Budžet: 20.000 €

Cilj projekta:

Poja anje u mašineriji za obra ivanje
poljoprivrednog zemljišta sa ciljem
poboljšanja aktuelnog ekonomskog stanje
meštana i iskorištavanje postoje ih
poljoprivrednih proizvodnih resursa.

Objektivi:

- Opremanje zajednice neophodnim
sredstvima za rad u poljoprivredi, a ta
sredstva bi se koristila za kolektivnu
upotrebu za sve žitelje sela.
- Stvaraju se minimalni uslovi za održivo
samozapošljavanje.
- Popravlja se materijalno stanje
zajednice i pove avaju neophodni li ni
prihodi.
- Organizovanje života i rada na
odgovaraju i na in tako da ceo ulog, rad
i trud urode plodom.
- Stimulisanje poljoprivrede i investiranje
u razvoj ruralnih podru ja koja su
uglavnom zapostavljena po raznim
pitanjima.

Korisnici:

Korisnici od ovog projekta e biti svi žitelji sela
Brestovik a ujedno i povratni ke porodice koje
su sa stalnim boravkom ovde a istovremeno u
veoma lošem materijalnom stanju.

Pristup:

Zajednica e se opremiti poljoprivrednim
sredstvima za kolektivnu potrebu i na taj
na in e se podjednako njima i služiti. Jedan
traktor e se dodeliti sa kompletnom prate om
opremom a bi e menadžiran od strane grupe
ljudi koji e rukovoditi selom i ovom
zajedni kom opremom.

Naziv projekta: Eliminisanje smeća sa obradivih površina i smeštaj kontejnera

Sektor: Ambijent

Vremensko trajanje: 6 meseci (po evši od 2009 godine)

Mesto: Brestovik - Pe

Budžet: 6.000 €

Cilj projekta:

Projektom se teži ostvariti stvaranje jednog zdravijeg ambijenta na selu, kao i da se zaštiti i sačuva zdravlje žitelja ovog sela, a tako će se i podigne svest o zaštiti i održavanju istog i zdravog ambijenta gde živimo. A istovremeno treba zaštititi obradive površine koje su izvor proizvodnje glavne prehrane našeg stanovništva i sačuva se od neželjenih posledica širih razmera.

Objektivi:

- Smeštaj kontejnera za smeće ovog sela.
- Stvaranje jednog zdravog društva i istog ambijenta posredstvom jačanja kulture održavanja isto će u okolini.
- Otklanjanje ilegalnih deponija smeća sa plodnih i obradivih površina u ovom selu.
- Pružanje boljih usluga za održavanje ovdašnjeg ambijenta.

Korisnici:

Ovim projektom profitiraju žitelji Brestovika smeštajem kontejnera u selu i podizanjem nivoa isto će. Kroz stvaranje boljih uslova za življenje posebno za bolje očuvanje zdravlja. Obzirom da će se smestiti i kontejneri u selu time će se otkloniti neuredno bacanje smeća iz doma instava po obradivom zemljištu a i šteta od ruševina i drugog ilegalnog otpada.

Pristup:

Po ovom projektu treba smestiti 8 kontejnera u selu, o istim će se ilegalne deponije smeća i druga mesta koja su stvorena od strane samih seljana. Angažovat će se javno komunalno preduzeće i pružati nedeljne usluge čišćenja kontejnera i odnošenja otpada.

Naziv projekta: Restauracija brana za zaštitu od poplave

Sektor: Sigurnost

Vremensko trajanje: 2 godine (po evši od 2009 godine)

Mesto: Brestovik - Pe

Budžet: 30.000 €

Cilj projekta:

Restauracija betonskih brana koje štite selo od nabujalih bujica koje se stvaraju od raznih padavina akumuliranih sa planina koje su uz selo i mogu prouzrokovati velike materijalne štete. Ove brane zaustavljaju nalet vode i erodiranog mulja od kog se mora štiti selo jer je izloženo nemilosti bujica nalaze se na samom dnu spomenutih planina.

Objektivi:

- Spremanje razaranja od bujice ne poplave meteoroloških voda sa planine zaštita seljana i ostale seoske infrastrukture.
- Obezbeđivanje stanovnika od rizika razaranja voda i erodiranja zemlje što podstiče moćne i česte poplave sa planine.
- Stvaranje normalnih uslova i sigurnijeg života za ovoj zajednici.
- Pokazivanje pažnje i razumijevanja te institucionalne odgovornosti prema građanima i manjinama za njihove ozbiljne problematike.

Korisnici:

Korisnici direktni su svi stanovnici sela koji žele imati veću sigurnost od svake prirodne i druge nepogode pa tako i od ovih moguće poplava. A tako će i obližnja sela jer poplava može oštetiti sisteme za navodnjavanje i putnu infrastrukturu sela.

Pristup:

Treba popraviti postojeće brane koje amortizuju navale vode i mulja. Brane su izgrađene od betona u dužini 30 a debljine od 1-1,5 metara. Postoje takve 3 brane i treba ih redovno i uredno održavati.

IV. Budžet

Budžet

Br.	Opis	Br.	Trajanje	Cena	Total EUR
1	Vaspitanje i omladina				457,000.00
1.1	Selo Belo Polje				112,000.00
1.1.1	Restauracija školskog objekta	1	12	8,333.33	100,000.00
1.1.2	Izgradnja terena za mali fudbal	1	12	1,000.00	12,000.00
1.3	Selo Goraždevac				15,000.00
1.3.1	Izgradnja terena za mali fudbal	1	9	1,667	15,000.00
1.4	Naselje Lazovi e				130,000.00
1.4.1	Izgradnja objekta za osnovnu školu u naselju	1	24	5,416.67	130,000.00
1.6	Selo Ljevoša				200,000.00
1.6.1	Izgradnja multi-funkcionalnog objekta u Ljevoši	1	24	8,333.33	200,000.00
2	Upošljavanje kao i privredni razvoj				770,000.00
2.1	Selo Belo Polje				70,000.00
2.1.1	Fiksna telefonija u Belom Polju	1	12	833.33	10,000.00
2.1.2	Renoviranje rezervoara za pija u vodu	1	24	2,500.00	60,000.00
2.2	Selo Siga				10,000.00
2.2.1	Opremanje sela jednim zajedni kim platenikomt	1	12	833.33	10,000.00
2.3	Selo Goraždevac				10,000.00
2.3.1	Ure enje korita kanala za navodnjavanje	1	3	3,333	10,000.00
2.4	Naselje Lazovi e				330,000.00
2.4.1	Asfaltiranje puta Lazovi e - Brestovik	1	24	8,333.33	200,000.00
2.4.2	Uklju enje u fiksnu telefoniju naselja Lazovi e	1	12	2,500.00	30,000.00
2.4.3	Ure enje kanalizacije u naselju Lazovi e	1	6	16,666.67	100,000.00
2.5	Grad Pe				120,000.00
2.5.1	Izgradnja kamenoreza ke radnje	1	24	2,500.00	60,000.00
2.5.2	Gajenje lekovitog bilja i rasada za cve e	1	24	1,250.00	30,000.00
2.5.3	Otvaranje preduze a za proizvodnju slatkiša	1	12	2,500.00	30,000.00
2.6	Selo Ljevoša				210,000.00
2.6.1	Asfaltiranje i otvaranje puta	1	9	22,222.22	200,000.00
2.6.2	Fiksna telefonija u selu Ljevoši	1	12	833.33	10,000.00
2.7	Selo Brestovik				20,000.00
2.7.1	Ja anje u poljoprivrednoj mašineriji	1	24	833.33	20,000.00
3	Zdravstvo i Socijalna pitanja				72,000.00
3.1	Selo Belo Polje				8,000.00
3.1.1	Lekarske posete za stanovnike sela Belo Polje	1	36	222.22	8,000.00
3.2	Selo Siga				5,000.00
3.2.1	iš enje otpada i postavljanje kontejnera u selu	1	6	833.33	5,000.00
3.4	Naselje Lazovi e				3,000.00
3.4.1	Postavljanje kontejnera za sme e	1	3	1,000.00	3,000.00
3.7	Selo Brestovik				56,000.00
3.7.1	Izgradnja centra za familijarnu medicinu	1	24	2,083.33	50,000.00
3.7.2	Eliminisanje sme a sa obradivih površina i smeštaj kontejnera	1	6	1,000.00	6,000.00
4	Sigurnost, manjinska prava kao i njihovo predstavljanje				40,000.00
4.6	Selo Ljevoša				10,000.00
4.6.1	Izgradnja brane za zaštitu od poplava	1	12	833.33	10,000.00
4.7	Selo Brestovik				30,000.00
4.7.1	Restauracija brane za zaštitu od poplava	1	24	1,250.00	30,000.00
5	Ženska prava				23,000.00
5.2	Selo Siga				10,000.00
5.2.1	Ja anje žena posredstvom kurseva	1	12	833.33	10,000.00
5.3	Selo Goraždevac				13,000.00
5.3.1	Projekat emancipacije žena	1	24	333	8,000.00
5.3.2	Ja anje ženskih centara radi samoodrživosti	1	24	208	5,000.00
6	Kultura, mediji i informisanje				145,000.00
6.1	Selo Belo Polje				35,000.00
6.1.1	Osvetljavanje pravoslavne crkve u Belom Polju	1	12	416.67	5,000.00
6.1.2	Opremanje i stavljanje u funkciju Doma Kulture	1	24	1,250.00	30,000.00
6.2	Selo Siga				50,000.00
6.2.1	Izgradnja Doma Kulture i selu Siga	1	12	4,166.67	50,000.00
6.3	Selo Goraždevac				10,000.00
6.3.1	Restauracija Doma Kulture	1	24	417	10,000.00
6.7	Selo Brestovik				50,000.00
6.7.1	Izgradnja Doma Kulture	1	24	2,083.33	50,000.00
					0.00
	Total (1+2+3+4+5+6)				1,507,000.00

Predvi anje budžeta u ovom finansijskom ogledu odnosi se na tre i deo, intervencije projektima u zajednici. Drugi deo u kom ulaze inicijative i preporuke nije budžetiran, iz razloga što autori ove strategije misle da ove preporuke ostaju konstantna orijentacija za rad sa zajednicom.

V.
Foto

